K K DE DE A E BA A GA İ DE A I

Necati DEMİR•
Mehmet Dursun ERDEM

E IC I KI H C E A D E IC F BA A GA İ

AB AC

This article related to epics of Turkish, especially Battal Gazi. In the article is mentioned that epics of Turkish (İslamic and no-İslamic) Battal Gazi, his life, his battle and in the end of summary of epic of Battal Gazi. İt is gived data all of Turkish's epic.

Ki **1e**: Epic of Turkish, Battal-nâme, Danişmend-nâme

Türk milleti, yapısı itibariyle çok sabırlıdır. Olaylar açık bir şekilde kendi aleyhine işlerken bile kimseyi küstürmemek ve incitmemek adına müdahale etmez. Bu sürecin bir sonucu olarak Türkler, tarih içerisinde yüzlerce kez varlık ve yokluk konusunda bıçak sırtına gelmiştir. Tam her şey başkalarının lehine sonuçlanacakken Türk milleti ayağa kalkar, kanını dökerek onurunu kurtarır.

Türk tarihi bu olaylar zincirinin örnekleriyle doludur. Bu olaylar zincirinin her örneği bir destan olmuştur. Bazıları yazıya aktarılmış, sonraki nesillere ulaştırılmış, bazıları ise sadece yaşandığı dönemde bilinmiştir.

Destanların Türk kültür tarihi içerisinde çok önemli bir yeri vardır. Onlar edebî bir ürün olmakla beraber Türk tarihinin ve Türk kültür tarihinin kırık dökük aynalarıdır.

Destanların konuları çoğunlukla tarihî gerçeklere dayandığı için geçmiş zaman içerisinde gerçekleşmiş olaylar, yaşamış kahramanlar ve mekânlar hakkındaki

• Prof. Dr. Necati Demir, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

Destanî halk hikâyeleri de diyebileceğimiz *Hz. Ali Cenkleri, Hamza-nâme*[1], *Müseyyeb-nâme*[2] ve *Ebû Müslüm-nâme*[3]; Arap veya İranlı kahramanlar çevresinde şekillenmiştir. Bunların coğrafyası da Anadolu değildir. Türklerin İslâmî kimliğinden dolayı adı geçen eserler tercüme veya telif yoluyla Türkçeye kazandırılmıştır. Tercüme ve telifler yapılırken de Türk muhayyilesiyle zenginleştirilmiştir. İslâmî kimlikten, sade dille çevrilmiş olmasından ve Türk muhayyilesinden dolayı, Anadolu Türkleri bu eserlere gereken ilgiyi göstermiş ve bu eserleri millîleştirmiştir.

Battal Gazi Destanı da konu ve kaynak bakımından yerli değildir. Ancak Türk muhayyilesiyle şekillendiği için

---

1 Hamza-nâme içeriği zengin bir eserdir. Genellikle Hz. Peygamber'in amcası Hz. Hamza'nın macera dolu hayatı, kahramanlıkları ve savaşları çevresinde oluşmuştur. Bununla birlikte İslâmiyet'in önde gelen şahsiyetleri ile ilgili konular da eserde yer almaktadır (Geniş bilgi için bk. Lütfi Sezen, Halk Edebiyatında Hamzanâmeler, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1991).

2 *Müseyyeb-nâme*, edebiyat araştırıcılarının gözünden kaçmış bir eserdir. Destanın kahramanı *Müseyyeb bin Muhtar* ile ilgili olarak tespit edebildiğimiz en eski bilgiler *Saltuk-nâme*'de geçmektedir. *Sarı Saltuk* Mısır'a gider ve Sultan-ı Mısr'ı bulur. Sultan-ı Mısr, ona birçok kıssa anlatır. Bu kıssaların içerisinde Hz. Ali ile Haricîler arasında geçen mücadeleler de yer almaktadır. Sultan-ı Mısr'ın rivayet ettiği bu hâdiseler içerisinde *Müseyyep Gazi*, Haricîlere karşı mücadele eden önemli bir şahıs olarak zikredilir ve faaliyetleri anlatılır (Şükrü Halûk Akalın, *Ebü'l-Hayr-ı Rumî - Saltuk-nâme*, C. I, Ankara 1988, s. 222-224.). Müseyyeb Gazi'nin hayatı ve şeceresi hakkında kaynaklarda yeteri kadar bilgi bulunmamaktadır. Mevcut kaynaklardaki bilgilerde ise birlik yoktur. *İmamiye Şiası* adlı eserde *Müseyyeb b. Necebe el-Ferazî* olarak tanıtılmaktadır (Edhem Ruhî Fıglalı, *İmamiye Şiası*, İstanbul, 1984, s. 114.). *Hadikat's-süedâ* ise *Müseyyeb-i Ka'kâ'-i Huza'î* olarak geçmektedir (Şeyma Güngör, *Fuzulî-Hadikatü's-süedâ,* Ankara, 1987, s. 81, 454.). Saltuk-nâme'de geçen bu bilgilerin dışında Müseyyeb Gazi ve destanı ile ilgili olarak hiçbir edebiyat tarihinde bilgiye rastlanmamıştır. Kutlu Özen, Divriği Halk Kütüphanesi'nde (Divriği Halk Kütüphanesi, H. 6086/37 numarada kayıtlı olup 200 sayfadır. 1786'da istinsah edilmiştir.) ve Kangal'a bağlı Karanlık köyünde (Ekber Özdemir'in şahsî kitaplığındadır. 204 sayfa olan eser, 1885-86'da istinsah edilmiştir.) eserin iki yazma nüshasını tespit ederek bir tebliğinde tanıtmıştır. (Kutlu Özen, *Müseyyeb Gazi Destanı*, *IV. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı ve Yunus Emre Semineri*, (Yayımlanmamış bildiri), Eskişehir 11-13 Mayıs 1989.) Eserin ilk kez kim tarafından kaleme alındığı belli değildir. Elde bulunan nüshalar, istinsah etmek suretiyle çoğaltılmıştır. Müstensihlerinin ismi yazmalarda yer almadığından bilinmeyenler arasındadır.

3 Irène Melikoff, *Ebû Muslım*, Paris 1962.

millî destanlarımız arasında yer almaktadır. Tamamen Türk kültür ve tarih unsurlarıyla biçimleşmiş *Dânişmend Gazi Destanı* ve *Saltuk Gazi Destanı* İslamî daire içerisinde yer almaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Türkler Anadolu'yu vatan yaptıktan sonra bu coğrafyada üç tane önemli destan vücuda getirmişlerdir. Türk kültür abideleri içerisinde yer alan bu eserler; *Battal Gazi Destanı*, *Dânişmend Gazi Destanı* ve *Saltuk Gazi Destanı*'dır.

Türk Dünyası'nın bütün destanlarını dikkate aldığımızda herhâlde binin üzerinde Türk destanıyla karşı karşıya kalırız. Bu da Türklerin destan kültürü bakımından ne kadar ileride olduğunu göstermeye yetmektedir.

Anadolu'da teşekkül etmiş ilk Türk destanı *Battal Gazi Destanı*'dır. *Battal Gazi Destanı*, Anadolu'da oluşmuş destan zincirinin ilk halkasıdır. Kaynaklar *Zatü'l-himme/Zü'l-himme/Delhemma* adıyla bilinen Arapça eserden tercüme edildiğini veya tesirinin bulunduğunu söylemektedir[4]. Konu bakımından Türklerle ilgili olmamasına rağmen, Türk muhayyilesiyle şekillendiği için millî bir destan kimliği kazanmıştır. Türkler tarafından çok sevilmesinin sebebi, Battal Gazi'nin İslâmiyet'in yayılması uğruna kahramanlık göstermesi ve kahramanlığın mekânının Anadolu olmasından kaynaklanıyor görünmektedir. Bu destan millî olarak düşünüldüğü için diğer Anadolu Türk destanları olan *Dânişmend Gazi Destanı* ve *Saltuk Gazi Destanı*'na kaynaklık etmiştir.

Anadolu'da, Malatya'dan başlayıp İstanbul'a kadar uzayan çizginin kuzeyinde kalan kısmın Dânişmend Gazi ve gaza arkadaşları tarafından fethini anlatan *Dânişmend Gazi Destanı* ise İslâmî-Türk destanlarının ilk örneğidir.

Bu destanların Anadolu coğrafyasındaki son örneği ise *Dânişmend Gazi Destanı* ile konu açısından benzerlik gösteren *Saltuk Gazi Destanı*'dır.. *Saltuk Gazi Destanı*'nın birinci derecede kahramanı "*Sarı Saltuk, Anadolu'da, özellikle Rumeli'de Müslümanlığı yayan büyük velî-*

[4] Marius Canard, "Delhamma, épopée Arabe Des Guerres Arabo-Byzanties", *Byzantion*, Bürüksel 1935, s. 283.

kahraman sıfatıyla asırlarca tebcil edilmiştir. Şahsiyeti etrafında yalnız Müslümanlar arasında değil, Türk hâkimiyetinin ulaştığı birçok sahada, bilhassa Balkanlar'da etraflı bir menkıbe hâlesi teşekkül etmiştir"[5]. Bu menkıbelerin halk ağzından derlenerek yazıya geçirilmesiyle *Saltuk Gazi Destanı* ortaya çıkmıştır.

Çoğunlukla Osmanlı döneminde yazıya geçen veya şekil alan bu menkıbevî metinler, Müslüman Türklerin maddî ve manevî fetihlerini konu edinmesinden ve sade dille vücut bulmasından dolayı, devletin en uzak köylerinden sarayına, ordusundan edebiyat dünyasına kadar her muhitinde ilgi görmüş ve okunmuştur.

Anadolu'nun bir bölümünün Müslüman Türkler tarafından fethini menkıbevî olarak anlatan *Dânişmend Gazi Destanı*, kültür ve medeniyet tarihimizin incelenmesi açısından önemli bir eserdir. Türünün diğer örnekleri *Battal Gazi Destanı* ve *Saltuk Gazi Destanı*'na göre tarihî bilgilere daha uygun olduğundan ve abartmalara fazla yer vermemesinden dolayı birçok tarihçi tarafından kaynak kabul edilmiştir.

Dânişmend Gazi Destanı, tarihî özellikleriyle beraber, XIV. ve daha önceki yüzyıllarda Anadolu'nun coğrafî durumu ile Türklerin gelenek, görenek ve hayat tarzının incelenmesi açısından önemli bir kaynaktır. *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin coğrafyasına yakın bir yerde, Tokat'ta yazılmış olan destan, çeşitli konularda mukayese için de kıymetli bir belgedir.

Oğuz Türkleri 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya girmiş, uzun süre bu coğrafyayı vatan yapma mücadeleleri vermişlerdir. Bizans Devleti'nin direnci Malazgirt Savaşı'nda büyük ölçüde kırıldığı için çok kısa bir zaman içerisinde İstanbul Boğazı'na yaklaşmışlardır. Ancak genel anlamda durum böyle iken Anadolu içlerinde kalan çok sayıdaki Bizans topluluğu bu coğrafyayı Türklere teslim etmemek için uzun yıllar direnmişlerdir. Ayrıca Anadolu'nun pek çok yöresine Türkler girmekte zorlanmışlardır. Bizanslar ile Türkler arasında bu mücadeleler devam ederken pek çok insan

[5] Mehmet Demirci, "Târih Şuuru ve Derviş Gaziler Hakkında", *Türk Dünyası Tarih dergisi*, S. 20, 1988, s. 47.

maddî ve manevî anlamda insan üstü faaliyetlerde bulunmuş; Hacı Bektaş-ı Veli, Ahi Evran, Mevlâna Celâleddin Rumî, ... gibi bazı şahsiyetlerin faaliyetleri efsaneleşmiştir.

Bu alışılmışın üzerindeki mücadelelerde Dânişmend Gazi ve Saltuk Gazi'nin olağan üstü gayretleri ise destanlaşmıştır. Dânişmend Gazi ve Saltuk Gazi'nin çevresinde gelişen olaylar daha sonra yazıya geçirilmiş, böylece *Dânişmend Gazi Destanı* [6] ve *Saltuk Gazi Destanı*[7] gibi çok önemli iki destan günümüze ulaşmıştır.

Dânişmend Gazi Destanı, Malazgirt Savaşı'ndan hemen sonra Anadolu'da başlayan Türk-Bizans mücadelelerini anlatmaktadır. Malatya'dan başlayıp Türkiye'nin kuzey kısmının nasıl Türk vatanı yapıldığını anlatmaktadır. Yani mekân bugünkü Türkiye'nin Malatya, Kayseri ve Ankara'dan İstanbul Boğazı'na çekilecek bir çizginin kuzeyidir.

Türk destan geleneği içerisinde *Dânişmend Gazi Destanı*'ndan sonra yer alan *Saltuk Gazi Destanı*, ayrıca

---

[6] *Dânişmend-nâme* ile ilgili geniş bilgi için bk. Necati Demir, *Dânişmend-nâme I, (Critical Edition),* Published at The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, Harvard 2002, 216 s.; aynı yazar, *Dânişmend-nâme II, (Turkish Translatio),* Published at The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, Harvard 2002, 230 s.; *Dânişmend-nâme III, (Linguistic Aramysis),* Published at The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, Harvard 2002, 215 s.; aynı yazar, *Dânişmend-nâme IV, (Fascimile)* , Published at The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, Harvard 2002, 263 s.

[7] *Saltuk-nâme* için bk. Şükrü Halûk Akalın, *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî - Saltuk-nâme I,* Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., Ankara 1987, 534 s.; aynı yazar, *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî - Saltuk-nâme II,* Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., Ankara 1988, 371 s.; aynı yazar, *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî - Saltuk-nâme III,* Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1990, 456 s.; aynı yazar, "Ebu'l-Hayr-ı Rûmî'nin Saltuk-nâme'si", *TDAY Belleten 1992*, Ankara 1195, s. 37-59; Kemal Yüce, *Saltuk-nâme'de Tarihî, Dinî ve Efsanevî Unsurlar,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987. Necati Demir, "Saltuk-nâme'nin Giriş Kısmına Göre Sarı Saltuk'un Şeceresi ve Anadolu'daki Bazı Şehirlerin Müslüman Türkler Tarafından Fethi", *Revak* (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Dergisi), Sivas 1992, s. 83-91; aynı yazar, "Saltuk-nâme'nin Yeni Bulunun Altıncı Nüshası Üzerine", *Bilge*, S. 15, Kış 1998, s. 58-61.

Asya ve Afrika'nın en uç bölgelerine uzayan bir sahayı içerisine almaktadır.

Saltuk Gazi Destanı'dan anlaşıldığına göre *Sarı Saltuk*, XIII. yüzyılda yaşamış, Anadolu ve Rumeli'nin Türkler adına fethinde birinci derecede rol almış bir Türk kahramanıdır. Yukarıda da bahsedildiği gibi faaliyet alanı Anadolu'da başlar. Daha sonra haksızlık, kanunsuzluk ve kötülüklerin bulunduğu bütün yeryüzüne kadar uzar. Yani Sarı Saltuk, nerede kötülük ve kanunsuzluk varsa bunları düzeltmek için oradadır.

Bu çerçeve içerisinde *Saltuk Gazi Destanı'na* göre Sarı Saltuk, Rumeli'ye yani Avrupa'ya iki büyük sefer düzenlemiş, uzun süre bu bölgede kalmış, çeşitli güçlerle mücadele etmiş, Tanrı'nın da kendisine verdiği insan üstü yetenek ve güçlerle başarılı olmuştur.

2. BA[illegible]A GA İ DE [illegible]A I

[illegible] D[illegible] K [illegible] B[illegible] G[illegible] D[illegible]

Battal Gazi Destanı, VIII. yüzyılda Emevî-Bizans savaşlarında meşhur olmuş Battal Gazi isimli bir kahramanın din için yaptığı savaşları konu edinen destan veya destanî halk hikâyesidir. *Menâkıb-ı Gazavât-ı Seyyid Battal Gâzi, Hikâyet-i Seyyid Battal Gâzi, Seyyid Battal Gâzi Menkıbeleri, Kitab-ı Battal Gâzi* gi

Digenis Akritas için de yapılmıştır. Yapılan araştırmalar bu düşüncenin doğru olmadığını ortaya çıkarmıştır. Konu, aynı olayların üç farklı millet tarafından destanlaştırılmasından başka bir şey değildir.

Battal Gazi Destanı'nın kim tarafından kaleme alındığı belli değildir. Eserde ve edebiyat tarihlerinde bununla ilgili bir bilgiye şimdiye kadar rastlanmamıştır.

Aynı problem yazıldığı zaman için de geçerlidir. Fakat yazılış tarihi hemen hemen kesin olan *Dânişmend-nâme*'de (1244-45) Battal Gazi ve gaza arkadaşları ile ilgili bilgilerin bulunması, bu eserden önce yazıldığını kesin olarak ortaya koymaktadır.

Battal Gazi Destanı, muhtemelen XI-XIII. yüzyıllar arasında teşekkül etmiş, XIII. yüzyılda kaleme alınmıştır. İlk şeklinin mensur olduğu bilinmektedir. Darendeli Bekâyî 1183 (M. 1769-70)'te eseri özetleyerek manzum olarak yeniden yazmıştır. Baştan başa ikili dünya görüşüne dayanmakta, dinî farklılıktan kaynaklanan mücadeleler tek taraflı olarak ele almaktadır. Şimdiye kadar hiçbir dinî kaynakta rastlanılamayan ve doğrulanamayan bir rivayetle destana giriş yapılmıştır.

Battal Gazi Destanı'nın yazarı, Malatya ile ilgili olarak eser içerisinde daima ayrıntıya girmiş, diğer yörelere göre kendisinden daha emin bir biçimde Malatya'yı anlatırken mekân tasvirleri yapmıştır. Bu durum; Battal Gazi Destanı'nın Malatya'da, Malatya'yı iyi tanıyan bir kişi tarafından kaleme alındığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Battal Gazi Destanı'nın konusu kısaca Müslüman – Hristiyan savaşlarıdır. Bir tarafta Bizans kayseri, diğer tarafta İslâm dünyasının halifesi vardır. Kayser, sık sık ordu hazırlayıp Malatya üzerine sefer düzenler. Kayserin arkasında her defasında çok güçlü bir ordu vardır. Ancak Battal Gazi önderliğindeki İslâm ordusuna her defasında yenilirler.

Destanda anlatılan olaylara bakıldığında VIII. yüzyıldaki Arap - Bizans mücadeleleri, konuların temelini

fethedeceğinden söz eder. Peygamber efendimiz bu haberi ashabına anlatır. Hz. Muhammed, Battal Gazi'ye verilmek üzere ağzının barını ve mektubunu sahabelerinden Adülvehhâb'a emanet eder. Destanda bu kısımdan sonra başta dört halife dönemi olmak üzere İslam tarihinin önemli olayları kısaca özetlenir. Bu arada Battal Gazi'nin soyu Hz. Muhammed soyuna dayandırılır ve silsilesi ortaya konulur.

Aradan iki yüz yıl geçer. Hikâye M.S. 8. yüzyıllardaki Malatya'da başlar. Daha Battal Gazi doğmamıştır. Dönemin Malatya emiri Numan'dır. Ömer adlı bir oğlu olur. Bu sıralarda Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi dağlarda avlanmaktadır. Şam dağlarında avlanırken bir geyiğin peşine takılır. Geyik Hüseyin Gazi'yi bir mağaraya götürür ve gözden kaybolur. Mağarada Cafer'e yani Battal Gazi'ye verilmek üzere Allah tarafından yerleştirilen çok iyi bir at, süngü, Âdem peygamberin iki bölük saçı, Davud peygamberin zırhı, İshak peygamberin zırhlı örtüsü, Hz. Hamza'nın bütün silahları vardır. Atın ismi Aşkar'dır ve bu isim de Allah tarafından verilmiştir. İlk önce Hüseyin Gazi ata sahip olmak istemiş ancak gaipten gelen sesi duyana kadar Aşkar, Hüseyin Gazi'ye teslim olmamıştır. Hüseyin Gazi, bu atın ve silahların kendisi için değil, Cafer için saklandığını anlar ve emanetleri alıp geri döner.

Yolda bir yerde uyuyup rüyasında Cafer'in kendi oğlu olacağı ve Rum diyarını fethedeceği müjdelenir. Bir süre sonra Emir Numan ölür ve yerine oğlu Ömer, Malatya emiri olur. Yine bu sırada hizmetçisi Tavabil Rumi, Hüseyin Gazi'ye oğlu olduğunu müjdeler. Emir Ömer çocuğun talihine bakar ve talihinin çok iyi olduğunu görür, çocuğun ismini Cafer koyar. Cafer yavaş yavaş büyür, ancak diğer çocuklardan farklıdır. Güzel ve babayiğittir.

Hüseyin Gazi avlanmaya meraklıdır. Bir gün yine avlanmak için Mamuriyye tarafına gider ve o sıralar şehrin başında Rum kayserinin eşinin kardeşi Mihriyayil vardır. Mihriyayil, Hüseyin Gazi'yi yakalar ve şehit eder. Bir gün yarenler Abdüsselam, Ali bin Haşim, Yahya bin Mansur, Emir Ömer ve Abdülvehhâb otururlarken Hüseyin Gazi'nin kızıl kana bulanmış atını görürler.

Müminlerin habercisi Yahya bin Münzir, Hüseyin Gazi'nin şehit edildiğini haber verir. Müminler ve dönemin halifesi Tavamık bin Mad yasa boğulurlar.

Malatya'da Hüseyin Gazi'nin yerine, Cafer küçük olduğu için başkomutan olarak Abdüsselam'ı dikerler. Bu olay üzerinden on yıl geçer. Cafer on üç yaşına basmıştır. Güçlü bir delikanlı olur. Dört kutsal kitabı okumuş, tefsir ve hadis ilimlerini öğrenmiştir. Şehrin vaizi olur. Ayrıca Gazan adlı silahşordan, silah ve savaş ilmini öğrenir. Bir gün gezi esnasında arkadaşları Cafer'in ilimde ve silahşorlukta ne kadar üstün olduğunu görünce babasının mansıbını talep etmesini teklif ederler. O kadar ısrar ederler ki Cafer'in gönlü bunu istemeye başlar. Durumu Emir Ömer'e açar. Abdüsselam, babasının kanını yerde koymaması şartıyla ancak babasının mansıbını alabileceğini söyler.

Cafer o gece babasının kanını almak için Mihriyayil'i aramaya gider. Yolda ruhban gibi görünen Şemmas'la tanışır ve bir süre onun yanında kalır. Daha sonra intikamını almak üzere yola koyulur. Yolda Mihriyayil'in kardeşi Şamseb'le karşılaşır ve onu öldürür. Daha sonra Mihriyayil'i ve ün yapmış on dört beyi öldürür. Oradaki Eflahun adlı köle Müslüman olur. Öldürülen beylerin kellelerini alıp Malatya'ya döner. Malatya'da Cafer, babasının kanını aldığını ispatlar ve babasının mansıbını alır.

Bu haberi alan Kayser, oğlu Şemun'u İbriyanus ve Kibriyanus adlı pehlivanlarla ve kırk bin askerle Malatya üzerine gönderir. Malatya beyleri Cafer'e bu belayı başlarına açtığı için kızarlar. Cafer, o gece kale kapıcısı İbrahim'e zorla kapıyı açtırarak savaşmak üzere tek başına gider. Bu aynı zamanda Cafer'in ilk savaşıdır. Şemun'un ordusuna karşı gelir ve ulu pehlivanlardan çoğunu öldürür. Bu sırada Malatya beyleri yanlış yaptıklarını anlarlar ve orduyu toplayıp Cafer'e yardıma giderler. Müslüman Türk ordusu burada büyük bir zafer kazanır. Savaşa gelen kayserin oğullarından Rebi tutsak edilir ve Müslüman olur. Savaşın ardından Hristiyan kılığındaki Şemmas Pir, gerçek kimliğini ortaya koyar ve asıl isminin Abdülvehhâb olduğunu söyler. Hz. Muhammed zamanında olan hadiseyi anlatır ve Hz.

Muhammed'in mektubunu Malatya ulularına gösterir. Yine Abdülvehhâb'a emanet edilen Hz. Muhammed'in ağzının barını Cafer'in ağzına koyar. Cafer bunu yer yemez bütün ilimleri ve yetmiş iki türlü dili öğrenir. Savaştan elde edilen ganimetten Halifeye de gönderilir.

Battal Gazi'nin Ahmer ile Cenk Edip Müslüman Etmesi

Hikâyenin ikinci bölümünde, ünlü Bizans pehlivanı Ahmer'in Cafer tarafından Müslüman edilmesi anlatılır. Daha önceki bölümde büyük bozguna uğrayan kayserin ordusu, geri döner. Kayser bunun üzerine daha büyük ordu toplayarak oğlu Şemun'u, Şemmas ve en önemli pehlivanı Ahmer'le birlikte Malatya üzerine gönderir. Malatya gazileri haberi alınca onlarda bir ordu toplarlar. Fakat Müslüman ordusu sayıca kayserin askerinden çok azdır. Bu sebeple bir dağın eteğine ordugâh kurup çevresini hendekle kazarlar. Aslında bu yer bundan sonraki savaşların olacağı ana mekânlardan biridir. Savaşta hendekten dışarı çıkıp içeri girilebilecek bir savunma hattı oluşturulmuş olur. Savaş esnasında ilk olarak taraflar arasında teke tek mücadeleler yapılır. -Battal Gazi Destanı'nda bu sahnelerin ayrı bir önemi vardır.- Bu esnada sinirler iyice gerilir ve savaş stratejileri belirlenir. Her iki taraf birbirini tanır. Bu cenkleşmelerde Cafer ile Ahmer karşı karşıya gelirler ve Cafer Ahmer'i yener. Gün akşam olur ve herkes tarafına çekilir. Cafer, Ahmer'i takip eder ve onu konağında bulur. İkisi güreş tutarlar ve kim yenerse, yenilen onun dinine girecektir. Cafer, Ahmer'i yener ve Ahmer Müslüman olup Ahmed-i Tarran ismini alır. Ahmed-i Tarran ise Cafer'e Battal Gazi ismini verir. Hikâyede bundan sonra Cafer, Battal Gazi olarak anılırken, Ahmer de Ahmed-i Tarran olarak anılır. Bir gün sonra Ahmed-i Tarran savaş meydanında Seyyid Battal ile tekrar karşılıklı cenge girer. Tekrar yenilince artık tam olarak Müslüman olup, kayserin ordusuna karşı savaşmaya başlar. Tabi kayserin ordusu sayıca çok fazladır ve bir ara Müslüman ordusu bunalır. Bu sıra Cafer'in duasıyla birlikte Allah tarafından bir fırtına çıkar ve kâfir askerinin üstüne tozu toprağı götürür. Böylece

kâfir askeri bozguna uğrar. Hemen fetihname yazılıp Şam'daki halifeye ganimetlerle birlikte gönderilir.

Kayserin Dört Oğlunun Beş Yüz Bin Asker İle Gelmesi ve Seyyid Battal Gazi'nin Onları Yenmesi

Üçüncü hikâyede ise kayserin dört oğlunun beş yüz bin askerle Malatya üzerine gelmeleri ve tekrar Battal Gazi tarafından bozguna uğratılmaları anlatılır. Aradan kış geçer. Bahar geldiğinde Battal Gazi bir gün geziye çıkar. Gezi esnasında bir konakta çok güzel bir kız görür ve âşık olur. Kız Battal Gazi'nin amcası Hasan'ın kızıdır. Ancak Battal Gazi bir türlü kızı isteyemez. Bunun üzerine kırk gün geçer. Bir gece Emir Ömer rüyasında Hz. Muhammed'i görür. Rüyasında, Hz. Muhammed, Hasan'ın kızını Battal Gazi'ye verir ve Emir Ömer'den kızı istemesini söyler. Emir Ömer, Hasan'dan kızı ister ve Battal Gazi böylece Zeynep Banu ile evlenir. Bu arada Mamuriyye beyi Mihran kayserden asker talep eder. Kayser, dört oğluyla birlikte beş yüz bin askeri Malatya üzerine gönderir. Malatya gazileri ancak yirmi bin asker toplayabilirler. Tekrar önceki savaştaki dağın eteğine gelip kuyular kazarlar. Bu arada savaş meydanına Battal Gazi'nin eşi Zeynep Banu da gelir. İki taraf da savaş meydanına yerleşir. Üç yüz kişilik ilk grubu Seyyid ve on silah arkadaşı tek başlarına bozguna uğratırlar. Daha sonra kâfir askeri dağı kuşatır ama Müslüman askerler buna da fırsat vermezler. Sonraki günler teke tek vuruşmalarda Seyyid Battal Gazi ve silah arkadaşları başta İstanbul'un beyi Tekfur olmak üzere birçok kâfir beyini öldürürler. En son bu hâli gören kayserin oğlu Şemmas dayanamaz ve meydanda Battal Gazi'ye karşı yürür. Battal Gazi bunu bağlayıp esir eder. Bu durum karşısında bütün kâfir askeri hamle kılar. İki ordu birbirine karışır ve kâfir askeri bozguna uğrar. Bu arada çadırda bağlı olan Şemmas ellerini çözüp kaçmayı başarır. Battal onu aramaya gider ve tekrar yakalayıp getirir. Şemmas tekrar kaçmayı başarır ve Battal'ı öldürmek üzere geldiği çadırda, Zeynep Banu'yu bulup kaçırır. Seyyid durumu anlayınca tekrar Şemmas'ın peşine düşer ve İstanbul'a kadar gider. Kayser, Zeynep Banu'yu küçük kızı Mehpeyruz'un yanına koyar. Mehpeyruz kırk gündür Hz. Muhammed'i rüyasında görmektedir. Seyyid gelip Zeynep Banu'yu ve

Mehpeyruz'u bulur, beraber gizlice kaçarlar. Bu arada Battal Gazi, Mehpeyruz ile de evlenir. Kayser durumu haber alınca oğullarını Battal Gazi'nin ardınca gönderir. Yolda karşılaşırlar. Mehpeyruz, ağabeyleri Şemmas ve Konstantin'i yaralar. İkiz kardeşi Ramini'yi ise Müslüman yapar. Battal Gazi, Ramini, Zeynep Banu ve Mehpeyruz, gelen orduyu bozguna uğratırlar. Malatya'ya gelirler. Yine bir fetihname yazdırılıp Halife'ye gönderilir.

Abdüsselam'ın Rum'a Gidip Esir Olması

Dördüncü bölümde Abdüsselam'ın Rum'a gidip esir olması ve Battal Gazi tarafından kurtarılması anlatılır. Hikâyenin başından bu yana Abdüsselam, Battal Gazi'nin başarılarını çekemez ve onu kıskanır. Başkomutanlığı elinden aldığı için Battal Gazi'yi hiç sevmez. Battal Gazi'nin bu başarılarından sonra kıskançlığından sinirle çıkar gider. Tarsus'a varır. Tarsus beyi Muhammed ibn-i Hüseyin, Abdüsselam'ın arkadaşıdır. Abdüsselam, derdini orada açıp Seyyid'den dert yanınca, mecliste bulunan Nasr-ı Hubbab, Battal Gazi'nin hüner gösterdiğini, bu durum karşısında kendisinin de hüner gösterip mansıbı tekrar geri alabileceğini söyler. Ne yapacağı hususunda da, şunları sıralar: Harcan'daki kayserin kızını getirmesini, yahut İstanbul'da Serabil Keşişi öldürmesini veya ab-ı mabudiyyeyi dökmesini ya da Hz. İsa'dan bu yana yanan kandili söndürmesini yahut kızıl altından putu getirmesini söyler. Böylece bunlarla halifeden tekrar eski mansıbını talep edebileceğini belirtir. Abdüsselam, bu tavsiyeler doğrultusunda elbiselerini değiştirip Rum'a gider. Ancak kayser bunun geldiğini haber alır ve yakalattırır. Buna bir ham gön (deri) giydirirler ve güneşin altına asarlar. Deri kurudukça büzülür ve Abdüsselam'ı dayanılmaz acılar içinde yavaş yavaş öldürmeye başlar. O vakit İstanbul'da yaşayan Müslümanlardan Müheng-i Hindi durumu Battal Gazi'ye bildirir. Battal (Gazi) Müheng-i Hindi'nin yardımıyla Abdüsselam'ı kurtarmaya gider. Kendini bir keşiş kılığına sokar ve İstanbul'un en ulu ruhbanı Meftul'un yanına varır. Meftul'u Kudüs'teki yeğeninin kendisi olduğuna inandırır. Bütün ruhbanlar Battal Gazi'nin vaazları karşısında hayran kalırlar. Hatta Battal Gazi, Ayasofya'da kayser dâhil bütün Bizans ulularına vaaz ve nasihat

eder. Gece Abdüsselam'ı Müheng ile kurtarmaya gider ve onu oradan kurtarır. Müheng'in evine gelerek Abdüsselam'ı orada tedavi etmeye başlar. Gündüz ruhban kılığında İstanbul'da faaliyetlerine devam eder. Abdüsselam iyice iyileştikten sonra bir gece keşişlerin ulusu Serabil'in yanına gelir ve Serabil ile birlikte dört yüz ulu keşişi öldürür. Hz. İsa'dan bu yana yandığı söylenen kandili bozar. Ab-ı mabudiyyeyi döker. Kızıl altından putu alır. O gece Battal Gazi, Müheng'in evinden Abdüsselam'ı alıp Malatya yoluna düşer. Yolda giderken bir yerde yol ikiye ayrılır. Abdüsselam'ın gözleri dolar. Orada Serabil denen bir beyin Nevruz Banu adında bir kızı vardır ve ona âşıktır. Battal Gazi, Abdüsselam'ı orada bırakıp kaleye gider ve keşiş kılığında içeri girer. Battal Gazi, şehrin başında bulunan Tefanuş'u öldürüp Nevruz Banu'yu kaçırır. Ancak Tefanuş'un oğlu Mihriyanus on iki bin askerle Battal Gazi'nin arkasına düşer. Battal Gazi, Mihriyanus'u öldürünce ordusu da bozulur. Abdüsselam, Battal'ın bu iyilikleri karşısında çok müteşekkir kalır ve Battal'a karşı olan bütün kini gider. Malatya'ya gelirler ve Nevruz Banu Müslüman olup Abdüsselam ile evlenir.

Seyyid Battal Gazi'nin Mihran'ı Öldürmesi

Beşinci hikâyede Battal Gazi'nin babasının katillerinden Mihran'ı öldürmesi anlatılır. Bir gün Tarsus uluları otururken Nasr-ı Hubbab, Battal Gazi'yi över. Meclisteki Medhor, Battal Gazi'nin daha babasının kanını almadığını, Mihriyayil'in kardeşi Mihran'ı öldürmediğini belirtir. Bunun üzerine Muhammed ibn-i Fellah, Battal Gazi'nin intikamını almak üzere Mihran'ı öldürmek için yola koyulur. Muhammed, yolda bir manastırın önünden geçer. Manastırdaki Mihriyayil'in kızı rüyasında Hz. Muhammed'i görmüş ve onu Muhammed ibn-i Fellah'a vermiştir. Bu arada Battal Gazi, durumdan haberdar olur ve Muhammed'in peşinden yola çıkar. Muhammed, Mihran'ı kırk silahlı kölesi ile bulur. Muhammed, kırk köleyi de öldürür ancak yorulmuştur ve Mihran bunu öldürmek üzereyken BattalGazi) yetişir, Muhammed'i kurtarıp Mihran'ı öldürür. Manastırda kırk Müslüman mahpustur. Onları çıkarıp manastırdaki kırk güzel kızla evlendirirler. Buradan Tarsus'a gelirler. Ancak Tarsus yakınlarında Sinbat adlı bir kâfir kale kurmuş ve yolları

kesmiştir. BattalGazi), Malatya'ya mektup yazarak yardım ister. Ahmet Tarran, Abdülvehhâb, Tavabil, Nasr-ı Hubbab ve üç yüz pehlivan yardıma gelirler. Tarsus beyi de üç yüz kişiyle destek olur. Sinbat'ın ordusunu kırarlar ve Sinbat kaleye sığınır. Battal Gazi kalenin su yolunu kullanarak kalenin içine girer. Sinbat'ı ve kırk kişiyi öldürüp kale kapısını açar. Müslüman askerler içeri girip kaleyi fethederler. Bir gün yine bir yaşlı adam ağlayarak Battal Gazi'ye gelir. Muhammed ve Said adlı oğullarının kayıp olduğunu söyler. Seyyid bunun üzerine Aşkar'a binip Rum'a yönelir. Yolda bir kaleye gelir. Oradaki bir manastırda şenlik vardır ve şenliğe Şemun da gelecektir. Esir edilen Müslümanlar işkence ile öldürüleceklerdir. Battal Gazi hemen manastıra yönelir. Manastırın önünde Şemun ve Gazban çadır kurmuşlardır. Seyyid gizlice manastıra girip Müslüman esirleri kurtarır. Gazban'ı öldürür ve Şemun'a oğlunun ava gittiğini söyler. Şemun da ava gider. Hapisten kurtulan yetmiş Müslüman Şemun'u yakalayıp parça parça ederler. Şemun ve Gazban'ın öldüğünü gören asker bozulur ve kaçar. Battal Gazi, Muhammed ve Said'i alarak Malatya'ya gelir. İhtiyar, oğullarını görüp mutlu olur. Bütün olanlar halifeye mektupla bildirilir.

Kayser-i Rum Vezirinin Kızı Biyza'yı Seyyid Battal Gazi'ye Göndermesi

Altıncı hikâyede kayserin vezirinin, kızı Beyza'yı Battal Gazi'yi öldürmek üzere göndermesi anlatılır. Battal'ın oğullarını öldürdüğünü haber alan kayser çok üzülür. Bunun üzerine kayserin veziri Akratis, Beyza adlı kızını Battal Gazi'yi) öldürmek üzere Malatya'ya gönderebileceğini söyler. Kayser bu işi başarırsa Beyza'yı oğluna alacağını söyler. Bunun üzerine Yahudi tüccar Yemliha ile Beyza'yı bir sürü hediye ile Battal Gazi'ye gönderirler. Battal Gazi, Beyza'dan hoşlanır. Beyza bunu fırsat bilerek bir gece Battal Gazi'yi öldürmeye çalışır ama Battal engel olur. Beyza hemen Müslüman olup aman diler. Yahudi Yemliha İstanbul'a kaçar. Diğer taraftan bir gün Battal Gazi, dostlarıyla otururken Abdurrahman adlı kişi içeri girer. Aliyun adlı kâfirin İstanbul'da deniz kenarına ev yaptırdığını ve eline geçen Müslümanı öldürüp bahçesindeki ağaçlara kellelerini astırdığını söyler. Battal Gazi, Şemmas Pir'in yanına uğradıktan

sonra bu deniz kenarındaki köşke gelir. Orada Muhammed bin Fellah ile karşılaşır. Bu arada Aliyun'un babası Dehyan çıkagelir. Battal Gazi, Dehyan'ı ve sonra Aliyun'u öldürüp başlarını ağaca asar. Bu arada Tarsus beyleri yardıma gelirler. Yirmi bin kâfir askerini kırarlar.

Muhammed bin Fellah ve Battal Gazi, Malatya yoluna düşerler. Yoldayken Muhammed, Mihriyayil'in kızının öldüğünü ve burada bir kıza âşık olduğunu belirtir. Battal Gazi, bu kızın Yahya ibn-i Efşan adlı Müslümanın kızı olduğunu anlar ve Muhammed'i kızla evlendirerek orada bırakır. Kayser, Aliyun ve Dehyan'ın ölümünü haber alınca korkusundan Battal Gazi'ye mektup yazar. İki şehrin anahtarını ona gönderir ve haraca razı olur.

Battal Gazi Malatya'da dostlarıyla otururken içeri Kasım ve Mansur adlı iki genç girer. Mallarını amcalarının gasp ettiğini ve kendilerine geri vermeye razı olmadığını söylerler. Battal Gazi, İskenderun kadısına mektup yazarak durumu düzeltmesini söyler. İskenderun kadısı gerekeni yapar ve gençlere mallarını verir. Bir iki gün sonra bu iki genç, bir kavgaya karışırlar ve adam öldürmeye teşebbüsten hapse girerler. Bunlar hapisten kaçarlar ve Kaymuna şehrine gelirler. Şehrin beyi Kantur, bunları zindana atar. Kasım ve Mansur'u Kantur'un kızı Hristiyan yapar ve Kantur bunlara önemli mevkiler verir. Bir gün Kantur, Battal Gazi'den) çok şikâyet eder. Kasım ve Mansur, Battal Gazi'yi getirebileceklerini söylerler ve bu söz üzerine Malatya'ya gelirler. Battal Gazi'ye kadının malları kendilerine vermediğini söylerler. Battal Gazi hazırlanıp yola koyulur. Yolda bir yerde uyurken bu iki kardeş Battal Gazi'yi öldürmek isterler ancak kıyamazlar ve Kantur'a haber verirler. Kantur gelip Battal Gazi'yi yakalar, zindana atıp kaysere mektupla durumu bildirir. Bu sırada Kaytur Hz. Muhammed'i rüyasında görür ve bütün beyleriyle birlikte Müslüman olur. Durum bizzat Kaytur tarafından halifeye bildirilir. Bundan sonra Kaytur Çuy-ı Ferakıb çayının kenarında Abad Kalesi'ni yapar.

Seyyid Battal Gazi Magrib'e Gidip Firdevs'i Katletmesi

Yedinci hikâyede Battal'ın Mağrib'e gidip Firdevs'i öldürmesi anlatılır. Bir gün Seyyid evde yemek yerken lokmalar elinden düşer. Battal Gazi bunun bir şeye işaret

olduğunu anlar. Çok geçmeden içeri Tavabil adlı bir Yahudi girer. Samiyye şehrinden geldiğini ve oranın Firdevs isimli bir padişahı olduğunu söyler. Firdevs'in kızına âşık olduğunu belirtir. Ayrıca Samiyye kalesinde yetmiş Müslümanın esir olduğunu ve Hz. Muhammed sülâlesinden insanların, Hz. Ömer ve Ebu Bekir soyundan kişilerin mahpus yattığını anlatır. Oradaki bir yaşlı kişinin kendisine mektup verdiğini ve mektubu Battal Gazi'ye iletirsen istediği kızı alabileceğini söylediğini anlatır. Eğer sevdiği kızı alırsa kendi de Müslüman olacağını belirtir. Battal Gazi, Yahudi Tavabil ile batıya doğru yola koyulur. Deniz kenarına geldiğinde Aşkar'ı bir arslana emanet eder ve gemiye binerler. Bir adaya gelirler ve orada Firdevs'in Battal Gazi'yi öldürmek üzere gönderdiği Sincar adlı pehlivanla karşılaşırlar. Battal Gazi onu öldürür ve Sincar'ın kılığına girip Samiyye'ye gelirler. Firdevs'e Sincar'ın Battal Gazi'nin kellesiyle geldiği haberi ulaşır. Firdevs büyük bir törenle Sincar zannettiği Battal Gazi'yi karşılar. Battal Gazi, Firdevs'in davetlisi olarak saraya gider ve orada Firdevs'i öldürür. Zindandaki Müslümanları çıkarıp onları silahla donatır. Firdevs'in meşhur on beyini de öldürür. Haber duyulunca şehir birbirine karışır, ufak bir mücadeleden sonra bütün halk Müslüman olur. Battal Gazi, peygamberin soyundan olan Asım'ı kuyudan çıkarır. Ebu Bekir neslinden Avf'ı ve Ömer neslinden Ebu Tahir'i de kurtarır. Bu arada Firdevs'in öldüğünü haber alan Calut isimli oğlu ve Harut adlı damadı ordu toplayıp kale kapısına dayanırlar. Battal Gazi, gece kâfir ordusunu birbirine kırdırır. Sabah yabancı kimsenin olmadığını gören Calut sinirlenir ve Battal Gazi'yi meydana davet eder. Battal Gazi meydana iner ve Calut'u öldürür. Bu sefer Harut hamle kılar. Bir iki hamle ardından Battal Gazi, kaçar gibi görünerek at sürer ve Harut Battal Gazi'nin ardınca gider. Battal Gazi bunu ıssız bir yerde öldürür ve Harut'un kılığına girer. Geri Harut'un çadırına gelir. Çadırda iken Harut'un kardeşi Talut'u çağırır ve onu da çadırda öldürür. Gece kaleye gider ve sabah kâfir askeri durumu öğrenince kaçışmaya başlarlar. Bu sırada Hızır peygamber bunların önünü kesip Battal'ın dinine neden girmediklerini sorar. Kâfirler Hz. İsa'nın ölüyü dirilttiğini, eğer Battal Gazi de ölüyü diriltirse Müslüman olacaklarını söylerler ve durumu Battal Gazi'ye de

anlatırlar. Battal Gazi hemen savaşa son verir ve kırk gün mühlet ister. Asım hazretleri, Battal Gazi'ye ölüyü diriltme duasını Hızır İlyas makamında kırk gün oruç tutarak öğrenebileceğini söyler. Battal Gazi Hızır İlyas makamına gider ve kırk gün oruç tutup ibadet ettikten sonra İlyas peygamberden ölüyü diriltme duasını öğrenir. Tekrar Samiyye'ye gelir ve şehrin ulları ve halkı huzurunda Firdevs'in öldürdüğü bir kız ve oğlanı diriltir. Dirilen iki ölü de Müslümanlığa ikrar getirirler. Bütün şehir halkı Müslüman olur. Battal Gazi Ebu Bekir oğlanlarından Abdüllokmın'ı oraya halife diker ve Firdevs'in kızını Yahudi tacire verir. Yahudi tacir hemen Müslüman olur. Battal Gazi Asım hazretleri ile Malatya yolunu tutar. Geri denizden gelirler ve karaya çıkınca Battal Gazi bir nara haykırır. Arslan Aşkar'ı ve yanında yedi yüz at daha getirir.

Hikâyenin devamında Bahtiyar adlı kâfirin hikâyesine geçilir. Battal Gazi Malatya yoluna devam ederken yolda bir kaleye rast gelir. Kalenin Müslümanlara çok eziyet eden acımasız Bahtiyar adlı padişahı vardır. Battal Gazi kaleye bir çoban kılığında girer ve Bahtiyar'ı öldürür. Yedi yüz Müslümanın da hücumuyla kale ele geçirilir. Battal Gazi kaleyi yıkıp harap eder ve içindekileri Müslüman yapar. Bu arada Battal Gazi'nin Batı'ya gittiğini haber alan Kayser bunu fırsat bilip hemen Şahseb adlı meşhur pehlivanı, Sercayil ile yüz bin askerle Malatya üzerine gönderir. Malatya gazileri durumu haber alınca tekrar Malatya dışındaki Feth-i Cebel isimli dağın eteğine gelip kuyular eşerler ve kuyuların arkasına sığınırlar. Ancak savaş başlayınca Müslümanlar çok bunalırlar. Ahmed Tarran, Abdülvehhâb, Cude Gazi gibi on dört seçme pehlivanı esir ederler. Emir Ömer halifeye hemen mektup gönderir. Eba Müslim'in torunlarından Ali bin Mızrab on iki bin Harezmli yiğitle yetişir. Ancak savaşta Ali de çok ağır yaralanır ve bacağı kopar. Kâfir askeri tam Malatya'ya girecekken Battal Gazi yolda yetişir. Ölüyü diriltme duası ile Ali'nin kopan bacağını iyileştirir. Battal Gazi'nin gelişiyle savaş Müslümanların lehine gelişir. Battal Gazi Şahseb'i öldürür ve kâfir askeri bozulur. Savaş ganimetinden beşte bir çıkarıp Asım, Tahir ve Avk ile halifeye gönderirler. Daha sonra bu üç kişi Kâbe'ye geçip oraya yerleşirler.

Seyyid Battal'ın Rum'a Gitmesi ve Esir Olması

Sekizinci hikâyede Battal'ın Battal Gazi'nin Rum'da esir olup kurtulması anlatılır. Ordunun bozulduğu ve Şahseb'in öldüğü haberini alan kayser korkar. Mücayil adlı vezir bütün yolların bağlanmasını ve Battal Gazi'nin böylece yakalanabileceğini söyler. Bu durumu haber alan Battal hemen yola koyulur. Battal'ın arkasından Musa, Cude Gazi, Ahmed Tarran, Abdülvehhâb, Nasr-ı Hubbab, Eflahun, Abdüsselam, Muhammed, Nezir, Ali bin Haşim, Yahya, Kasım ve Mansur gelirler. Battal Gazi bunların gelişine memnun olmaz ve kendisinin tek başına daha iyi mücadele edeceğini söyler. Arkadaşları Rabia hazretlerinin kendilerini buraya getirdiğini söylerler. Daha sonra aynı şekilde Tavabil de çıkagelir. Battal Gazi arkadaşlarını alır yola koyulur. Bakar ki bütün yollar tutulmuş. Oradan Mıştıran kalesine gelirler. Kalenin padişahı kâfir Kelb bin Sabbah'tır. Battal Gazi savaştan önce bir göle gusül almaya girer. Aşkar'ı ve elbiselerini gölün kıyısına bırakır. Bu arada Kelb'in baş komutanı oraya gelir. Battal'ı Battal Gazi'yiöldürmek isterler ancak Battal Gazi kurtulur. Battal Gazi'nin atını elbiselerini alıp ve arkadaşlarını esir edip kaleye giderler. Battal Gazi suda sabaha kadar yüzer. Bir manastırın önünde sudan çıkıp, manastırda karnını doyurur ve oradaki bir mağaraya sığınır. Daha sonra manastıra Kelb'in oğlu ve Şemun, Battal'ı Gazi'yi aramak üzere gelir. Battalaskerleri öldürüp Kelb'in oğlunu Müslüman yapar ve manastırdaki Hayz rahible birlikte bütün rahipleri öldürür. Daha sonra Mıştıran'a yönelirler. Mıştıran'a gelince Kelb'in oğlu babasına olanları anlatır. Fakat Battal Gazi kendisini rahip kılığına sokar ve öyle vaazlar eder ki, kimse Kelb'in oğluna inanmaz. Battal'ı şehrin manastırına alırlar. Bu arada Kelb, oğlunun ısrarına dayanamayarak, durumu kontrol etmeleri için manastıra adamlar gönderir. Adamlar Hayz rahibin ve öbür keşişlerin öldürüldüğünü anlatınca Battal Gazi'yi şehrin içinde yakalarlar. Kayser'e mektup yazarlar. Ancak gece Kelb rüyasında Hz. Muhammed'i görür ve bütün şehriyle beraber Müslüman olur. Kelb ismini Abuzer olarak değiştirir.

Kayser Battal Gazi'nin esir olduğu haberini alınca Kilbad'ı yüz bin askerle Malatya üzerine gönderir. Battal

durumu haber alıp Kilbad'a iki gün içinde yetişir. Bir gece Kilbad'ın çadırına gizlice girer ama Kilbad'ın çok genç olduğunu görünce belki Müslüman olur diye dokunmaz. Yanına bir mektup bırakıp gider. Ancak Kilbad Müslüman olmaz ve savaş başlar. Tam kâfir askeri bozulacakken yüz bin kâfir askeri Süheyl bin Sinbat, Tefanuş komutasında gelirler. Müslüman askeri gayretle kâfir askerini tam bozacakken bu sefer Konstantin yüz bin askerle çıka gelir. Battal Gazi'nin ölmediği ve Kelb'in Müslüman olduğu haberini alan Arakıl kayser iki yüz bin askerle desteğe yetişir. Kayser Müslüman askerin azlığını görünce beylerine bu askeri yenemedikleri için çok kızar. Battal Gazi meydana girip Kilbad'ı büyük hünerle öldürür. Kâfir askeri bunun üzerine hücuma geçer. Battal kayserin tahtına yönelir. Elindeki süngüyü kayserin tahtına savurur. Kayser kendini tahtından aşağı atıp kaçmaya başlar. Bu durumu gören kâfir askeri bozulur. Ganimetin beşte birini Abuzer ile halifeye gönderirler. Halife de Malatya gazilerine hediyeler gönderir.

Seyyid Battal Gazi'nin Saka Suretine Girip Kayseri Katletmesi

Dokuzuncu bölümde kayserin en büyük seferi ve bu seferde Battal Gazi'nin verdiği mücadeleler ve kayseri öldürmesi anlatılır. Bir gün Battalarkadaşlarıyla otururken bir yaşlı kişi gelir ve Harcın'dan geldiğini, kölesini zindana attıklarını ve onu görmeye gittiğinde Cude Gazi'nin oğlu Musa'yla karşılaştığını söyler. Musa'nın kendisine Malatya'ya gidip Battal Gazi'ye durumu haber vermesini istediğini belirtir. Battal Gazi hemen Aşkar'a binip Harcın'a gider. Ancak kaleye girecek yol bulamaz. Ayrıca kale çok iyi muhafaza edilmektedir. Günlerce çare arar, bulamaz. Bir gün Çin padişahı, oğluna Tariyun'un kızını almak ister. Bu sebeple nişan takmak için gelirler. Battal Gazi bunlara saldırır, kimini öldürür, kimi canını zor kurtarır. Tariyun hemen oğlu Kasura ile ordu gönderir. Battal Gazi orduyu bertaraf edip Kasura'yı dağa çıkarır. Tariyun hemen dağa komutanı Mahiyar ile binlerce kişilik ordu gönderir. Battal Gazi bunları da kılıçtan geçirir. Bu sefer Tariyun kendisi binlerce asker ile dağa çıkar. Battal'ı namaz kılarken yakalarlar. Hemen kaysere mektup yazıp Battal

Gazi'nin yakalandığını bildirirler. Battal Gazi'yi zindana atarlar. Musa, Battal Gazi'yi görünce üzülür. Battal Gazi üzülmemesini, her işte hikmetler olduğunu söyler. Aradan bir hafta geçer. Tariyun'un kızı Battal Gazi'yi Hristiyan etmek için sık sık yanına gelmeye başlar. Ancak ne etse Battal Gazi'yi döndüremez. En sonunda Battalgaipten bir sofra yemek indirir ve kız bu olay karşısında hayrete düşer ve ah vah ederek oradan ayrılır. Bu arada duvar yarılır ve gaipten taşçı kazması Battal Gazi'ye verilir. Battal bununla prangalarını kırar, zindanın duvarını kazıp dışarı çıkar. Gülendam'ın odasına gelir. Bu arada Gülendam da peygamberimizi rüyasında görmektedir. Rüyasında Hz. Muhammed Gülendam'ı Battal Gazi'ye verir. Kız uyandığında Battal Gazi'yi karşısında bulur. Hemen zindancıyı çağırıp olan bitenden kimseye bahsetmemesini söyler. Zindancı da rüyasında Hz. Muhammed'i görmüş ve Müslüman olmuştur. Gece yarısı gelip bütün esirleri dışarı çıkarırlar. Esirler Battal Gazi ile Gülendam'a nikâh yaparlar. Battal Gazi Musa'yı ve dokuz yaşlı esiri Malatya'ya gönderir ve olan bitenlerden kimseye bahsetmemeleri için tembihler. Kendi Gülendam'ın yanında kalır.

Gülendam babasıyla otururken kayserden mektup gelir. Kayser, mektupta Battal Gazi'yi şehrin ortasında hemen yakmasını emreder. Gülendam bunu duyunca babasına Battal Gazi'nin sağ olmadığını söyler. O sırada zindancı içeri girer ve esirlerin kaçtığı yolunda feryat eder. Zindanda bir kâfir esir ölüsü vardır. Gülendam bunun Battal Gazi olduğunu söyler. Tariyun ölü cesedi ateşte yakar ve küllerini kaysere gönderir. Kayser bu külleri yüzüne gözüne sürer. Bu haber Malatya'da da duyulur. Battal Gazi'nin arkadaşları, halife ve bütün Müslümanlar yasa boğulurlar. Zeynep hatun üzüntüsünden ödü patlayıp ölür. Bu arada kayser Battal Gazi'den kurtulduğunu zannederek bütün askerini İstanbul'da toplar. Bütün kâfir memleketlere haber salar. Kayserin bu hazırlığından halifenin haberi olur. Her iki taraf da savaş hazırlığına başlar. Her iki taraf da kendilerine bağlı ve yakın yerlerin hepsine mektuplar yazıp asker toplarlar. Bu sırada Tariyun da askerini toplayıp kaysere katılmak üzere yola koyulur. Gülendam hamiledir. Battal Gazi Gülendam'ı babasının yanında

bırakıp kayserin ordusuna doğru yola koyulur. Kalun iklimine gelir ve Şemun'un sayısız askerle orada konakladığını görür. Kayser sürekli asker toplamaktadır. Asker yere göğe sığmaz olur. Yüz kere yüz bin asker toplanır. Battal Gazi Kudüs'e gelince kendini ve atını siyaha boyayıp Hintli kılığına girer. Tariyun'un oğlu Kasura'nın yanına gider. Oradan kaçıp İstanbul'a gelir ve kayserin ordusunda saka suretinde dolaşmaya başlar. Her gece meşhur beylerden 5-6 tanesini öldürür. Kayser dahi bu durumdan âciz kalır. Bunun üzerine herkes tanıdığına kefil olsun denilir. Herkes birbirine kefil olur ancak Battal Gazi açıkta kalır. İncil'den ayetler okur ve kaysere dil döker. Kayser bundan etkilenip Battal Gazi'ye kefil olur. Battal yine geceleri kayserin beylerini öldürmeye devam eder. Kayser baktı olacak gibi değil, hemen orduya hareket emri verir.

Kayserin hareket ettiğini haber alan halife de bir buçuk yıldır topladığı askerle yola çıkar. Battal Gazi kayserin ordusunda sürekli beyleri öldürmeye ordunun huzurunu bozup zayıflatmaya devam eder. Bu arada kaysere Müslüman ordusunun öncü kuvvetinin görüldüğü haber verilir. Kayser askerlerin bir bölümünü oraya gönderir. Müslüman ordusundan haber getirecek adam aranır. Battal Gazi hemen bunu yapabileceğini söyler. Sonra gece geri gelip Kapus'u kaçırır. Konstantine gelip Kapus'un Müslümanları bulduğunu ve acele yardıma gelmesi gerektiğini bildirir. Gece vakti Kapus'un ordusuyla Konstantin'in ordusunu karşı karşıya getirir ve onları birbirine kırdırır. Konstantin'i de kaçırır. Bu şekilde oyunlarla Battal Gazi Kapus'u, Şemun'u, Tariyun ve oğlunu kaçırıp bunları Şemmas'ın yanındaki bir su kuyusuna hapseder. Yine benzer bir oyunla kayserin veziri Akratis'in ordusuyla Tariyun'un ordusunu birbirine kırdırır. Ölen kâfirin haddi hesabı belli değildir. Akratis, bunları Battal Gazi'nin yaptığını anlar ama o da bunları yapan kişinin Battal Gazi değil de Hintli bir zenci olduğunu zanneder. Battal Gazi kayserin ordusuna epeyce zarar verir ve Malatya'ya gelir. Malatya'da herkes uzaktan onu Battal Gazi'ye benzetir fakat yakına gelince onun siyah olduğunu görüp şüphede kalırlar. Battal Gazi herkese kendini cinni olarak tanıtır. Müslüman öncü birlikleri Akratis'le karşılaşır. Akratis çok Müslümanı

şehit eyler. Battal Gazi en sonunda meydana inerek onlarca kâfir beyini öldürür. Her gün dağdan siyah cinni şeklinde iner akşam olunca tekrar geri çıkar. Gece vakti Akratis'in ordusunu birbirine kırdırır. Bu haberleri alan kayser bir ara aklını yitirir. Hekim ararlar, bu arada oraya gelen Battal Gazi hekim kılığında kaysere ilaç sürer. İlaç kayserin saçını sakalını döküp yüzüne bakılmaz hâle getirir. Müslüman orduları tekrar Feth-i Cebel dağının eteğinde konaklarlar. Kâfir ve Müslüman orduları karşı karşıya gelirler. Her iki taraftan da kırılanın haddi hesabı belli değildir. Ne zaman ki Battal Gazi dağdan iner durumu hemen Müslümaların lehine çevirir. Bu savaşlar sırasında halife de yetişip Müslüman ordusuna katılır. Halifenin geldiği akşam Battal Gazi gizlice kayserin çadırına gider. Ahmed Tarran ve Mumlan Gazi'yi oradan kurtarır. Onlara Müslüman ordusuna müjde vermelerini Battal Gazi'nin ölmediğini söylemelerini ister. Battal tekrar kayserin çadırına gelip kaysere ot koklatıp bayıltır ve onu dağa çıkarır. Sıkıca bağlar ve sonra onu uyandırır. Kaysere kendisinin İsa Mesih olduğunu ve Battal Gazi'nin ölmediğini, Battal Gazi'nin ancak onun elinden öleceğini söyler. Tekrar ot koklatıp bayıltır ve çadırında yattığı yere koyar. Sabah kayser uyanır ve rüya gördüğünü zanneder. Beylerine Battal Gazi'yi ancak kendisinin öldürebileceğini, bunu İsa Mesih'in kendisine söylediğini belirtir. Battal Gazi o gün gerçek kimliğiyle meydana girip kayseri ister. Beyler ilk önce meydana kayseri salmazlar. Ama meydana kim girdiyse ölür. Kayser, Battal Gazi'yi ancak kendisinin öldürebileceğine inanarak en sonunda meydana girer. Battal Gazi, kayseri de öldürür. Kâfir ordusu dehşete düşer. Müslümanlar sevinirler. Bu arada morali bozuk ve zayıf düşen kâfir askeri birden hücum ederler. Müslümanlar kâfir askerini bozup savaşı kazanırlar. Battal Gazi Şemmas Pir'in manastırındaki kuyudan Konstantin, Şemun, Tariyun, Kalun ve Kapus'u çıkarıp getirir. Battal Gazi bunları öldürmek ister. Ancak halifenin yanında Ukbe isimli gizli din tutan bir kadı vardır. O engel olup sabaha kadar mühlet ister. Bunları alıp çadırına gider ve kendisinin Hristiyan olduğunu ve haracı kabul edip barış yapmalarını, kayserin intikamını kendinin alacağını söyler. Sabah olunca barış sağlanır, halife Konstantin'i kayser yapar ve her yıl haraca

bağlayıp Müslümanlara kötülük yapmaması hususunda söz alır. Bundan sonra halife birkaç gün Malatya'da kaldıktan sonra bütün padişahlar ve beyler memleketlerine hareket ederler.

Fitne Ukbe Kadı Melunun Hikâyesi

Onuncu bölümde halifenin kadısı Ukbe'nin yaptığı fitneler anlatılır. Emir Ömer bir gün halifenin adına ziyafet verir. Ziyafet sırasında Ukbe, bir lokmayı Battal Gazi'ye bir lokmayı Tevabil'e, bir lokmayı da Ebu Ömer oğlanlarından Abdurrahman'a verir. Lokmalar zehirlidir. Birkaç gün geçtikten sonra halife Battal Gazi'yle vedalaşıp Bağdat'a döner. Battal Gazi ve arkadaşlarına verilen zehir yavaş yavaş tesir eden zehirlerdendir. Aradan günler geçer. Bir gün Tevabil titrer ve rengi değişip ölür. Peşinden aynı şekilde Abdürrahman zehirlenip ölür. Birkaç gün sonra da Battal Gazi titremeye başlar. Her tarafı şişer. Saçı ve sakalı dökülür. Hemen halifeye panzehir göndermesi için durum bildirilir. Halife panzehir gönderir. Ukbe, panzehiri götüren postacıyı buldurup şehit ettirir. Ukbe hemen Konstantin'e mektup yazıp durumu bildirir. Konstantin haberi casuslarına doğrulatınca yanında hazır bulunan yüz bin askere hemen emir verip acele Malatya üzerine yürürler.

Battal Gazi gün geçtikçe ağırlaşır. Muhammed bin Fellah bir ağaç altında Battal Gazi için ağlarken Rabia hazretleri gelip Muhammed'i alıp Battal'ın yanına gelir. Battal Gazi'nin ağzına bir damla panzehir koyar. O an Battal Gazi'nin gözleri açılır. Şişeyi içince kusarak bütün zehri vücudundan dışarı atar. Şişenin dibinde kalanı yüzüne sürer. Hemen saçı sakalı yerine gelir.

Bu ara kayserin geldiğini haber alan Malatya şehrinde ortalık karışmıştır. Battal Gazi arkadaşlarıyla kayserin ordusunu karşılayıp hücum ederler ve kâfir askerini bozguna uğratırlar. Konstantin kaçarak canını zor kurtarır.

Battal Gazi tamamen iyileşince Tariyun'a mektup yazıp Gülendam'ı hemen göndermesini ister. Tariyun korkusundan hemen kızını çeyiziyle birlikte gönderir.

Ukbe, Battal Gazi'nin ölmediğini görünce halifeye ve Mumlan-ı Gazi'ye zehir verir. Halife vefat eder ve yerine oğlu Müslim geçer.

Bu arada Abdülvehhâb, Cuy-ı Ferakib kenarında bir makam yaptırmıştır. Herkes bir hediye verir. Battal Gazi'nin bir şeyi olmadığı için ava çıkar. Avda iken kayserin Çin padişahının oğlu için gönderdiği kız kardeşini görür. Kızın adı Hümayun Dilefruz'dur. Battal Gazi kızı çeyiziyle alır. Kız birkaç kez kurtulup kaçtıysa da Battal Gazi tekrar yakalar ve kızı halifeye gönderir. Halife Dilefruz'u çok beğenir ve devamlı onunla beraber olur. Kayser kız kardeşinin halifeye götürüldüğünü duyunca çok üzülür. Ukbe, halifeye mektup yazarak kardeşini kaçıracağını söyler ve halife avdayken Dilefruz'u kaçırtıp İstanbul'a gönderir. Daha sonra Ukbe, halifeye Battal Gazi'nin Dilefruz'u Abdülvehhâb için kaçırdığını söyler. Halife bu duruma çok sinirlenir ve Abdülvehhâb ile Battal Gazi'yi idam ettirmek için Bağdat'a çağırır. Battal Gazi halifeden kırk gün mühlet ister. Bu mühletin sonunda Dilefruz'u İstanbul'dan alıp getirir. Yolda Ukbe'nin kaysere gönderdiği mektupları casuslardan yakalar. Battal Gazi Abdülvehhâb asılmak üzereyken yetişir. Ukbe'nin gizli Hristiyan olduğunu evindeki gizli tapınağı bularak kanıtlar. Halife bu duruma çok üzülür ve Battal Gazi'den özürler diler. Ukbe'yi Battal Gazi'ye verir. Ukbe, Battal Gazi'ye kendisini kayserin satın alacağını ve kendisini öldürmemesini söyler. Kayser çok mal gönderir ve Ukbe'yi satın alır. Yolda giderlerken Ukbe'yi tekrar yakalar. Kayser Ukbe'yi tekrar satın alır ve Ukbe İstanbul'a gelir. Kayser Ukbe'yi İstanbul kadısı yapar. Ukbe kadı olunca öküze keçi, keçiye tavuk denilmesini ve fiyatının da ona göre ayarlanmasını emreder. İstanbul halkı bundan çok eziyetler görür.

Bir gün Battal Gazi otururken İstanbul'daki dostu Müheng içeri girer ve olanları anlatıp Ukbe'den şikâyet eder. Battal Gazi, Aşkar'a binip İstanbul'a gider. Pazarda dururken bir genç, öküz satmaktadır. Ukbe'nin adamları gence bu keçiyi kaça satarsın derler. Genç, hayvanın keçi olmadığını öküz olduğunu söyler. Ukbe'nin adamları gence iyi bir sopa atıp bir daha böyle söylememesini emrederler. Adamlar gidince Battal Gazi öküzün kaç lira olduğunu sorar. Genç, böyle söylememesini yoksa

başının belaya gireceğini belirtir. Battal Gazi öküzü satın alır. Bir zaman sonra Ukbe'nin adamları gelir ve öküzü keçi fiyatına Battal Gazi'den alırlar. Battal Gazi öküzün kuyruğunun kendisine verilmesi şartıyla kabul eder ve öküzün kuyruğunu alarak keçi fiyatına öküzü verir. Daha sonra bu öküz kuyruğunu yüzüp her tarafına çivi çakarak onu çiviyle döşer. Daha sonra Ukbe'nin evine kadın kılığında girerek onu falakaya yatırır ve her vuruşunda "Bu keçi kuyruğu mudur yoksa öküz kuyruğu mudur?" diye sorar. Ukbe'yi iyice döver. Kayser Ukbe'yi kullanılmayan eski bir hamamına saklar ve orada tedavi ettirir. Battal Gazi sonunda orayı da bulur ve doktor kılığında Ukbe'nin yanına girip tekrar o çivili kuyrukla aynı soruyu sorarak onu döver. Her tarafı yara bere içinde kalır. Kayser Ukbe için bir meydan ortasında çadır kurdurur, etrafını askerle doldurup orada tedavi ettirmeye başlar. Battal Gazi ne yaparsa yapsın Ukbe'nin yanına sokulamaz. En sonunda deli bir ata binen askeri görür. Askerle atı üzerine sohbete başlar. Frenk askeri atının en iyisi olduğunu iddia eder. Battal Gazi de inanmamış gibi görünerek bunu kanıtlamasını ister. Elindeki kuyruğu gösterip bunu Ukbe'ye göstermesini ve "Keçi mi öküz mü kuyruğu" olduğunu sormasını ve kuyruğu çadıra atıp kaçmasını ister. Asker denileni yapar ve çadıra gidip kuyruğu sallayıp aynı soruyu Ukbe'ye sorar ve kuyruğu Ukbe'nin önüne atıp geri dönüp kaçar. Ukbe şoka girmiştir. Şoktan çıkınca Battal Gazi'yi bırakmamaları için feryat eder. Bütün askerler Frenk askerinin peşine düşerler. Battal Gazi rahatça çadıra girip Ukbe'nin derisini yüzer. Deriye ot doldururlar ve kırk yıl Malatya kalesinde asılı kalır.

Seyyid Battal Gazi'nin Hindistan'a Gidip Devi Katletmesi

On birinci hikâyede Battal Gazi Hindistan'a gider. Bir gün Battal Gazi'nin oğulları mektepten mezun olurlar ve hocalarına hediye götürmek isterler. Battal Gazi sırtındaki cübbesini çıkarıp verir. Çünkü başka malı yoktur. Gülendam Battal Gazi'ye böyle uygun olmayacağını söyler. Battal Gazi de Emir Ömer'in kızını almaya karar verir. Gidip ister. Ancak Emir Ömer işi

oğlu Velid, Battal Gazi'yi tanır ve ayağına düşüp Müslüman olduğunu söyler. Battal Gazi vezirin oğlunu öldürüp nişanlısını kurtarır ve Velid ile Malatya'ya gelir. Düğün yapılıp Emir Ömer'in kızını Battal Gazi'ye verirler. Ak fili halifeye gönderirler.

Seyyid Battal Gazi'nin Ketayun ile Macerası

On ikinci bölümde Battal Gazi'nin Ketayun ile macerası anlatılır. Bir gün Velid, Battal'ın (Battal Gazi'nin) evine gelir ve Battal Gazi'nin karısı Fatıma'yı saçlarını tararken görüp âşık olur. Bir gün Battal Gazi ile bağa giderler. Velid, bağın anahtarını unuttuğunu söyleyerek Battal Gazi'nin evine Fatıma'yı kaçırmaya gelir. Fatıma buna teslim olmayıp bir uçurumdan düşerek ölür. Velid, İstanbul'a kaçar. Battal Gazi ardınca takip eder. Bir manastıra gelir, ancak içerde Velid vardır ve bunu tanır. Battal Gazi içeri girip Velid'i öldürmeye çalıştıysa da Velid kaçmayı başarır. Battal Gazi kaç kez yakaladıysa da Velid her seferinde kurtulur. Battal Gazi yolda giderken bir yiğitle cenk eyler. Yiğidi alıp yere vurduğunda bunun bir kız olduğunu görür. Kız meşhur Ketayun'dur. Kendisini yenen bir yiğit bugüne kadar çıkmamıştır ve ilk yenenle evlenecektir. İsmi Adn-ı Banu'dur. O gün meydana toplanırlar. Kız kendini isteyen bütün erkekleri helak eder. Battal Gazi tekrar onu yener ve Bedrun şaha verir. Hamiran durumu öğrenir ve düğün hazırlıkları yapılır. Bedrun şah ve Adn-ı Banu Müslüman olur. Gerdek gecesi Adn Battal Gazi'yi ağlarken görür. Battal'ın eşleri ölmüştür ve üzgündür. Adn ona Mehpeyruz'un kızkardeşi Ketayun'dan bahseder ve o kadar anlatır ki Battal Gazi görmeden âşık olur. Ancak Ketayun, Battal Gazi'nin korkusundan denizin ortasında bir kulede oturur. Battal Gazi, Ketayun'un yardımıyla onu kaçırır. Ancak Velid Hamiran'a gidip durumu haber verir. Hamiran askerle yolları keser. Battal Gazi kaleye sığınıp askerle devamlı vuruşur. Ancak bir gün Ketayun Battal Gazi'yi ilaçla uyutur. Battal Gazi'yi tutup esir ederler. Battal Gazi bir ara bağlarını kırıp elli altmış kâfiri tepeler. Ancak tekrar yakalanıp Sülukıyye'de büyük bir ağaca bağlanır. Kıravan şahı oğlu ve askerleri Battal Gazi'nin başını beklerler. Uyuduklarında Allah tarafından bir yılan gelip onların yemek kaplarına kusar. Askerler ve Kıravan şahının oğlu

yemeği yiyince zehirlenip ölürler. Ketayun sinirlenip Battal Gazi'ye kılıç çalar. Kılıç yanlışllkla Battal Gazi'nin elindeki bağları keser. Batt

Esatur hemen yedek at ile kaçar. Kâfir ordusu bozguna uğrar.

İslam ordusu hazırlık görüp İstanbul'a yönelir. Esatur mal ile asker toplar. Ancak askerle Battal Gazi'yi durduramayacaklarını anlayınca büyücü ifritleri çağırırlar. Büyücü Harus'a mektup yazarlar. Harus ordusuyla çıkagelir. Harus, Battal Gazi'yi tek başına yenemeyeceğini, bu sebeple Zülkarneyn'in mezarında bulunan Güzende cazuyu çağıracağını söyler. Büyücüler ilk olarak İslam askerlerini zor durumda bırakırlarsa da Battal Gazi çeşitli dualar okuyarak onların büyülerini yok eder ve Hızır'ın verdiği oklarla büyücüleri öldürür. Kayserin ordusu tekrar yenilir. Kayser kaleye sığınır. Barış ister. Battal Gazi, Esatur'dan bir gön yeri ister. Esatur kabul eder. Battal Gazi bir hayvanı yüzüp derisini ince kıyım kesip şehrin yarısını alır. Oraları yıkıp mescit ve Müslüman mezarlığı yaparlar. Esir olan Şemmas Pir çıkarılır. Ancak hemen vefat eder. Müslüman mezarlığına gömülür. Esatur haracı kabul eder. Halife Malatya'ya döner ve yedi gün kaldıktan sonra Bağdat'a hareket eder.

Abdülvehhâb Gazi'nin Rum'a Gidip İslam'dan Çıkması

On dördüncü bölümde Abdülvehhâb Gazi'nin Rum'a gitmesi ve İslam'dan çıkması konu edilir. Muharrem ayında Mutasım halife vefat edip yerine Mümin halife geçince Malatya'nın ulu ları halifeyi ziyaret etmeye giderler. Şehrin başına Abdülvehhâb'ı dikerler. Battal Gazi, oğulları Beşir ve Nezir'i Abdülvehhâb'a emanet eder. Ancak bir gün Beşir ve Nezir kaybolur. Abdülvehhâb onları aramak için Rum'a gider. Ancak Rum'da da birçok ulu kişinin kızı oğlu kayıp olmuştur ve bunu Battal Gazi'den bilirler. En son kayserin veziri Akranus'un kızı kaybolur. Bunun üzerine kayser üç yüz bin askerle Mamuriyye'ye gelir. Abdülvehhâb Rum'a gelmiştir. Namaz kılarken Esatur'un beyleri onu yakalayıp hapse atarlar. Abdülvehhâb'ı öldürmezler ama din değiştirmesi için çok uğraşırlar. Esatur'un kızı Hurmenk Abdülvehhâb'ı baştan çıkarır ve Abdülvehhâb dil ile Hristiyanlığa geçer. Battal Gazi Malatya'ya gelir. Oğullarını bulamayınca durumu öğrenip Rum'a doğru yola çıkar. İstanbul'a gelip kayserin sarayına Çin elçisi kılığında girer ve Abdülvehhâb'ın

ağzına bir yumruk atar. Ancak daha sonra Battal Gazi kaçmayı başarsa da Falıkrat tarafından yakalanır. Falıkrat hemen kaysere haber verir. Esatur yola çıkar. Battal Gazi hile ile elini çözüp Falıkrat'ın yerine geçer ve Falıkrat'ı da kendi yerine geçirir. Kayser Falıkrat'ı Battal Gazi zannedip odun getirtip ateşte yaktırır.

Battal Gazi oğullarını aramaya devam eder. Bu sırada oğullarını devlerin kaçırdığını öğrenir. Yolda Güzende cazunun karısının olduğu yere gelir ve büyücü kadını da öldürür. Ancak dağdan gürültülü ses gelir. Güzende cazunun oğlu, Battal Gazi'ye annesini, babasını nasıl öldürdüyse oğullarını da kendisinin öldürdüğünü söyler. Battal Gazi dağa tırmanır ve Zülkarneyn'in kızlarını kapattığı makama gelir. Daha önce evlenmek için teyzelerinin aklına uyup annelerini zehirleyen kızlarını Zülkarneyn buraya hapsetmiş ve veziri Arastatalis buraya Battal Gazi'nin geleceğini haber vermiştir. Bunun üzerine Zülkarneyn Battal Gazi'ye hitaben mektup yazar. Battal Gazi mektubu okuduktan sonra makamın içinde birçok esir kız görür. Kayserin kızı da oradadır. Battal Gazi ifritiin odasına girer. İfrit kızları şişe bağlamış pişirmektedir. Battal Gazi orada ifriti öldürüp kızları kurtarır. İstanbul'a doğru yola koyulurlar. Bu arada Battal Gazi, İstanbul'da Abdülvehhâb'ı görüp onu tekrar İslam dinine çevirir.

Kayser Malatya'ya varmış ve kâfir askeri ile Müslümanlar saflar bağlayıp durmuşlardır. Battal Gazi Malatya'ya yetişir. Kayser, Battal Gazi'yi ateşte yaktığını zannetmektedir. Battal Gazi'yi görünce şok olur. Kızının Müslüman olduğunu öğrenince içi yanar ve o gün cenk olmaz. Battal Gazi her zaman olduğu gibi savaşı Müslümanların lehine çevirir. En sonunda kâfir askeri bozulur ve Esatur yedek atla İstanbul'a doğru kaçar. Bir manastıra gelir ancak Battal Gazi onu manastırda yakalar, Malatya'ya getirir. Battal Gazi, Müslüman olmasını teklif eder. Esatur, oğlu Tekfur'u bulup getirirse Müslüman olacağını söyler ve bu teklifi yazılı olarak da Battal Gazi'ye sunar.

Seyyid Battal Gazi'nin Kaf Dağı'na Gitmesi

On beşinci bölümde Battal Gazi, Kaf dağına oğullarını ve Tekfur'u kurtarmaya gider. Esatur, Battal ile birlikte

Sinbat kalesine gelip deniz kenarına erişir. Esatur en iyi gemicisi Kantar'ı Battal Gazi'ye vererek gönderir. Altı ay denizde gezerler ama iz bulamazlar. Bir gün bir ulu dağ görünür. Gemiyi oraya getirirler. Akşam olunca dağdan bir ateş görünür. Battal Gazi oraya gider. Kırk zenci ifrit oturmuşlardır. Seylan şehrinin padişahı Asced'in Dilefruz

giderler. Battal Gazi onların padişahı Unuk'u da öldürüp derisini yüzüp onun kılığına girip on gemi ve on bin asker alır. Toplam otuz bin askerle Kaf dağına varır. Deniz bittiği yere gelirler. Battal Gazi orada dolaşırken beş bin yaşında Zülkarneyn zamanından kalan pirlerle karşılaşır. Onların birisini Hilal cazuya elçi gönderir. Ancak Hilal cazu onu öldürür. Battal Gazi getirdiği canavarlara savaş mahalline geldiklerini ve savaşmalarını emreder. Yedi gün katı savaş olur. En sonunda Hilal cazu Battal Gazi ile karşılaşır. Battal Gazi, Hızır'ın oklarından ona fırlatır ve elini deler, kılıçla kolunu koparır. Hilal cazu şehre kaçar. Battal Gazi, Hızır'ın yardımıyla şehre girer ve Hilal cazuyu bulup oğullarını sorar. Hilal cazu oğullarını perilerin aldığını söyler. Battal Gazi, Hilal cazuyu öldürüp tahtın altında mahpus olan Tekfur'u kurtarır. Oradaki bütün cazular kaçıp dağılırlar. Battal Gazi orada Zülkarneyn makamını ziyaret eder.

Bir süre sonra Tamus-ı Peri çıka gelir. Battal Gazi'ye teşekkürlerini sunar ve oğullarının kendi damadı olduğunu ve yüz bin perinin padişahı olduklarını söyler. Hızır gelerek Battal Gazi'ye acele etmesini çünkü İslam'ın üzerine düşman geldiğini haber verir. Battal, hemen İstanbul'a gelip Esatur'un yanına çıkar. Esatur hastadır. Oğlu Tekfur'u görüp Müslüman olur ve çok geçmeden ölür. Battal Gazi Tekfur'u kayser yapıp oğlu Beşir'i onun yanına bırakır.

[illegible]

On altıncı hikâyede Babek adlı sahte peygamber anlatılmaktadır. Battal Gazi bir gün pınarın başında otururken Bağdat tarafından bir kervan gelir. Kervanın ulusu Mümin halifenin vefat ettiğini yerine Mutasım'ın halife olduğunu ancak yalancı bir peygamberin türediğini, bu kişiye ok batmadığını ve kılıç kesmediğini söyler. Domuz etine ve şaraba helal dediğini, ne derse olduğunu, yerden hazine çıkardığını, kızı babaya, kardeşi kardeşe helal ettiğini belirtir. Acem vilayetini zaptettiğini anlatır. İsmi Babek olan bu yalancı peygamberin babası Bağdat'ta hırsızmış. Bağdat'tan sürülerek bir köye sığınır ve çobanlık yapar. Köyün ileri gelenlerinin cariyesiyle zina yapar. Babek o zinadan doğan çocuktur.

Babek otururken bir gün yanına yaşlı adam suretinde Cebrail olduğunu söyleyen şeytan gelir. Babek'i peygamber olduğuna inandırır. Şeytanın yardımıyla Babek'e silah işlemez ve ateş yakmaz. Şeytan ona hazine yeri söyler. Babek hazineyi çıkarıp, o malla etrafına asker toplar. Birçok İslam diyarı dinden çıkıp Babek'e tabi olur. Babek Bağdat'ı kuşatır. Battal Gazi Bağdat'a gelir. Bağdat'ta Babek ile cenge başlar. Babek'e ne yaptıysa öldüremez. Ok batmaz, kılıç kesmez. Battal Gazi bu durum karşısında âciz kalır. Bu arada Allah'ın yardımıyla Battal Gazi'ye de ok batmaz kılıç kesmez olur. Bir türlü yenişemezler. Halife beş yüz bin askerle yardıma yetişir. Ancak ne yaptıysa Babek'i öldüremez. Âciz kalıp dağa çıkar ve abdest alır. Bu arada uykusu gelir ve rüyasında Hz. Muhammed'i görür, Hz. Muhammed Battal Gazi'ye silahların üzerine söyleyeceği duayı yazmasını ister, çünkü silahların önünde şeytanın durduğunu belirtir. Battal Gazi aynen öyle yapar. Babek şeytanın gelmediğini fark edince kaçar. Bir köyde sarp bir kale yaptırmıştır, oraya sığınır. Battal Gazi kaleye tırmanıp kaleyi fetheder. Babek buradan da kaçar. Her nerede yakalanmak üzere olsa Babek kaçar. Battal Gazi en son bir ağaca sıkıştırdığında şeytan Babek'i kaçırır.

Babek tekrar bir köye gelir. Şeytanın yardımıyla hazine bulup seksen bin asker toplar. Battal Gazi tekrar bunu bulur. Babek'in ordusunu bertaraf eder. Babek hemen kaçar. Battal Gazi ardınca takip eder. Battal Gazi bir gün namazdayken Babek onu yakalar. Ne kadar kılıç çaldıysa işlemez. Âciz kalıp tekrar dağın arasında kaybolur. Battal Gazi, Babek'in ardınca denize kadar gelir. Babek'in gemisine biner. Burada Battal Gazi'yi tutup kılıçla öldüremeyince geminin lengerine bağlayıp denize atarlar. Bu ara tufan eser ve gemi parçalanır. Tufandan Babek ve Satha kurtulur. Çin vilayetine gelirler. Çin padişahının yanına gidip ona hazine gösterir ve oranın halkını kendine bağlar.

Battal Gazi'yi denizin dibinde kızıl yüzlü bir adam kucaklayıp, denizaltı âlemine götürür. Orada tahtü's-sera denilen yere varırlar. Yiyip içtikten sonra Babek'ten söz açılır. Oradakiler Babek'in Dipçin denilen şehre gittiğini ve şehrin padişahı Vakkas'ı kendine bağladığını söyler. Battal Gazi, Dipçin şehrine gelir. Yüzlerce askerle cenk

eder. Ağır yaralar alır. Tam bunaldığı anda Tamus-ı Peri ordusuyla gelir ve kâfir askerini bozguna uğratır. Babek tekrar kaçar. İstanbul'un naibi Nistur, Babek'i İstanbul'a getirtir ve Tekfur ile Battal Gazi'nin oğlu Beşir'i öldürüp Rum'un başına geçer. Malatya'yı basıp Battal Gazi'nin kırk yakın arkadaşını şehit eder. Battal Gazi Malatya'ya gelir. Babek'in ordusunu tekrar bozguna uğratır. Babek bu sefer yakındaki Süheyl'in kalesine sığınır. Battal Gazi, gece kaleye gizlice girip Babek'i yakalar, Süheyl Müslüman olur. Battal Gazi, Babek'i ne kadar dine davet etse de olmaz. En son Battal Gazi, Babek'i Bağdat'ta ateşte yakarak öldürür.

On yedinci hikâyede Battal Gazi'nin Raıd cazu ile macerası anlatılır. Bir gün halifenin kızı Safiyye Banu kaybolur. Halifenin karısı Saide Banu bahçede feryat ederek ağlar. Bahçede iki yeşil kuş aralarında konuşurlarken halifenin kızını Raıd cazunun kaçırdığını söylerler. Saide Banu durumu halifeye anlatır. Halife Battal Gazi'ye bildirir. Battal Gazi, halifenin kızını bulmak için yedi deniz ötedeki Aynü'l-Kıtır'a gider.

Battal Gazi üç gün yol gider. Muazzam bir şehre gelir. Orada put yapan bir kâfiri öldürür. Halk Battal Gazi'nin üstüne yürür. Şehrin maliki Tefanuş gelip halkı dağıtıp Battal Gazi'nin ayağına düşer. Battal Gazi, Raıd cazunun halifenin kızını çaldığını anlatır. Tefanuş kendi kızının da kaybolduğunu ve kızını getirirse Müslüman olacağını söyler. Battal Gazi tekrar yola koyulur. Bir gemiye biner. Gemi batar, fakat Aşkar yüzme bildiğinden onunla başka bir gemiye ulaşmayı başarırlar.

Gemide Arakıl kayserin oğlu Kanatar da vardır. Bir süre sonra karaya çıkarlar. Çıktıkları yere Raıd cazu gelir. Kanatar'ı tutup iki parça eder. Büyü ile dört yüz kişiyi ateşe yakar. Battal Gazi bir ok atıp Raıd cazunun gözüne saplar. Raıd cazu hemen yok olur. Geride kalan yüz kişi Battal Gazi'nin karşısında Müslüman olurlar. Tam bir ay giderler. Sindebar şehrine gelirler. Orada Kamer şah vardır ve onun kızını da Raıd cazu kaçırmıştır. Kamer şah da kızını getirirse putperestlikten döneceğini söyler. Battal Gazi, Kamer şahla ava çıkar. Bir geyiğin peşine takılır. Epeyce takip eder. Bu sırada bir göle girip

yıkanır, ancak atı ve elbiseleri yok olur. Hemen Hızır peygamber gelir ve Battal Gazi'yi Âdem peygamberin makamına iletir. Battal Gazi orada iken Tamus-ı Peri çıkagelir ve onun yardımıyla Raıd cazunun makamına gider. Yanına kılıç, yay ve ok getirtir. Okların üzerine dualar yazar. Bu dualı oklarla Raıd cazuyu öldürür. Battal Gazi kızları kurtarır. Kamer şaha ve Tefanuş'a kızlarını verir. Onlar da Müslüman olurlar. Battal Gazi, Mısır'a da uğrayıp Karun'a da kızını verir.

Seyyid'in Havaricler ile Cenk Etmesi ve Reisleri Hakem Melunı Katletmesi

On sekizinci bölüm, hikâyeler içinde en kısa bölümdür. Burada Hariciler anlatılır. Eba Müslim Gazi Horasan'da Haricileri kırmış ancak Yezidi soyundan Hakem adlı bir kişi kalmıştır. Bu kişi otuz bin asker toplayıp Hayber'de Anter lainle görüşür. Anter lain de yirmi bin asker alır. Gece baskınıyla Bağdat'ı ve halifeyi basarlar. Halife kaçar, şehir tarumar olur. Sekizinci gün şehir tam düşmek üzereyken Battal Gazi yetişir. Hakem'i esir ederler ve Tamus-ı Peri'nin yardımıyla da kâfir ordusunu dağıtırlar. Hakem ve Anter'i baş aşağı asıp diri diri derilerini yüzüp öldürürler. Battal Gazi Tamus'a izin verir, onlar makamlarına geri dönerler.

Bu arada Malatya'da Emir Ömer ve Dilefruz vefat eder. Halifenin kızını Battal Gazi'ye verirler. Battal Gazi Malatya'yı oğullarına emanet eder. Bu arada Esatur'un Kanatos adlı oğlu gelir ve Rum'un kayserliğini ister. Her yıl haraç vermeyi kabul eder. Bu arada kısa bir zaman sonra halifenin kızı da vefat eder. Battal Gazi hac vaktinde Mekke'ye gider. Hac yapıp oradan Medine'ye geçer ve artık orada ikamet eder.

Seyyid Battal Gazi'nin Şehit Olması

Ancak bir süre sonra Osman adlı bir yiğit gelip Kanatos'un altı yüz bin asker toplayıp Malatya'ya yürüdüğünü anlatır. Battal Gazi yaşlanmıştır. Hz. Muhammed'in emriyle tekrar yola koyulur. Bu arada Müslümanlar da asker toplanmış, Bağdat'a halifeye haber vermişlerdir. Halife Mutasım ölmüş, yerine oğlu Bahtiyar geçmiştir. Ordular karşı karşıya gelir. Bu savaşlar esnasında Abdülvehhâb şehit olur. Kâfir askeri

İslam ordularını kırıp dağa sürer. Battal Gazi geldiğinde İslam ordusunun kırılıp iyice yorulduğunu görür. Battal Gazi hemen savaşa girip durumu Müslümanların lehine çevirir. Bu arada halife ve peşinden Tanus-ı Peri yetişir. Kâfir askerini bozarlar ve Kanatos kayser kaçar. Battal Gazi, savaştan sonra bütün dostlarından helâllik alıp kayserin peşine düşer. Kayser kaleye sığınmıştır ve yaptığına pişman olmuştur. Battal Gazi, üç gün şiddetli cenk eder. Orada delikli taş bulup İshak peygamberin zinciriyle kale burçlarını yıkar. Öğleye doğru yorulunca biraz uyumaya karar verir. Ancak uzaktan tozlar belirmiştir. Bu arada kayserin kızı Battal Gazi'ye âşık olmuştur. Bu tozları görünce Battal Gazi'yi öldürürler diye taşın üstüne durumu anlatan bir not yazıp taşı Battal Gazi'ye atar. Taş Battal Gazi'nin göğsüne dokunur ve takdir-i ilahi Battal Gazi vefat eder. Kız kaleden çıkıp Battal Gazi'yi uyarmak için geldiğinde Battal Gazi'nin öldüğünü anlar. O da hançeriyle kendini öldürüp Battal Gazi'nin üzerine düşer. O aralık bir tufan kopup yağmur yağar ve her ikisinin üstü toprakla örtülür. Kayser gece İstanbul'a kaçar. Meğer gelen tozlar Battal Gazi'nin oğullarına aitmiş. Ali ve Nezir gelip ararlar ama bulamazlar. Ali ve Nezir rüyalarında babalarının şehit olduğunu görürler. Bütün İslam âlemi yasa boğulur. Bütün zengin, fakir ve gaziler Seyyid Battal Gazi'nin yas ve matemini tutarlar. Halifeye de postacı gönderirler. Halife çok yas ve matem tutar. Üç gün üç gece feryat eder. Sonra bütün İslam diyarına mektuplar gönderip Seyyid Battal Gazi'nin şehit olduğunu bildirirler. Bütün İslam diyarında olan müminler Seyyid Battal Gazi'nin yasını tutarlar. Her iklimde ruhu için hatimler okutulur. Ayetler ve naatlar ederler. Fakir ve dervişler, zengin ve yoksul dualar ederler. Bütün hizmetlerini yerine getirirler. İşte Seyyid Battal Gazi'nin gazaları burada tamam olur. Bütün gazilerin ruhları için ve Allah tealinin rıza-ı şerifi için Fatiha.

. B Z Z G Z D Z Ş Z K :

Battal Gazi Destanı'nın çok geniş bir şahıs kadrosu vardır. Eserdeki şahıs kadrosu Hasan Köksal ve Saim Sakaoğlu tarafından sıkı bir incelemeye tabi tutulmuştur,

şahıs kadrosu konusunda detaylı bilgiler vermişlerdir[12].

Battal Gazi Destanı içerisinde yer alan Battal Gazi'nin dostları, akrabaları, eşleri, çocukları, gaza arkadaşları ve düşmanları muazzam bir şahıs kadrosu oluşturmaktadır. Peygamberler, halifeler, ülke padişahları, kayserler, vezirler, ordu komutanları, askerler, ünlü pehlivanlar, hatipler, papazlar, keşişler, ... Bu isimler iyi bir incelemeye ve elemeye tabi tutulsa, belki de, olayların geçtiği döneme de ışık tutacaktır.

Bazı şahısların adı destanda yüzlerce kez geçerken, bazılarınınki bir kez geçmektedir. Bizans ordusunda veya İslâm ordusunda herhangi bir asker savaş meydanına çıkar. İlk hamlede savaş meydanında kalır. Dolayısıyla adı bir kez anılmaktadır.

Battal Gazi'nin babasının ismi *Hüseyin Gazi*'dir. Eserde Battal Gazi'nin üç oğlundan bahsedilmektedir: *Ali, Nezir ve Beşir*.

Ona en yakın kişi *Abdülvehhab Gazi*'dir. Abdülvehhab Gazi, Hz. Peygamber'in bayraktarıdır. Uzun yıllar yaşamış, Hz. Peygamber'in emanetlerini Battal Gazi'ye ulaştırmıştır. Sonradan Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından birisi durumuna gelmiştir[13]. Türbesi, Sivas'ta Yukarı Tekke'dedir[14].

Battal Gazi'nin en yakın dostlarından birisi *Emir Ömer*'dir[15]. Emir Ömer'in babası Numan ile Battal Gazi'ni Babası Hüseyin Gazi de dosttur. Bu dostluk sonraki nesillerde de devam eder. Emir Ömer, Malatya hâkimidir.

---

[12] Hasan Köksal, *Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı*, Ankara 1984, s.49-132; Saim Sakaoğlu, "Battal-nâme" *TDAY Belleten 1992*, s. 67-74.

[13] Abdülvehhab Gazi'nin adı *Dânişmend Gazi Destanı*'nda da geçmektedir. Geniş bilgi için bk. Necati Demir, *Dânişmend-nâme II, (Turkish Translatio)*, Harvard 2002, s. 213.

[14] Geniş bilgi için bk. Necati Demir-Kutlu Özen, *Abdülvehhâb Gâzi ve Gaza Arkadaşları,* Sivas 1996.

[15] *Emir Ömer*'in adı *Dânişmend Gazi Destanı*'nda da geçmektedir. Geniş bilgi için bk. Demir, *Dânişmend-nâme II,* Harvard 2002, s. 217.

Abdüsselam[16], Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'nin dostudur. Başlangıçta Battal Gazi'nin karşısındadır. Ancak daha sonra Battal Gazi'nin samimi davranışı ve en zor zamanlarında onun yanında olması sebebiyle en yakın gaza arkadaşlarından birisi olmuştur.

Ahmet Tarran, Battal Gazi ile tanışmadan Hristiyandır

Din değiştirerek Battal Gazi'ye çeşitli şekillerde yardımcı olan diğer şahısların önemlileri ise *Eflahun, Rebi bin Kayser, Kaytur Sasani, Mah Piyruz, Gülendam, Aden Banu ve Keteyun*'dur.

Düşmanı olanlar ve Battal Gazi ile farklı şekillerde mücadele eden önemli şahıslar *Akabe bin Velid, Babek, Şemmas bin Kayser, Şameseb, Sünbat, Kibriyanos, Ebriyanos, Sercail ve Tanusi Rum*'dur.

e . B Z Z G Z Dİ Z C ğ Z :

Battal Gazi Destanı'nın başkenti *Malatya*'dır[20]. Yukarıda da bahsedildiği gibi, eser muhtemelen Malatya'da kaleme alınmıştır. Destanın kahramanı Seyyid Battal Gazi'nin babası ve annesi Malatyalıdır. Kendisi Malatya'da doğmuş, çocukluk ve gençlik yılları; hatta savaş ve tutsaklık günleri hariç bütün ömrü Malatya'da geçmiştir. Battal Gazi Destanı'nın en önde gelen kahramanları Emir Ömer, Abdülvehhâb Gazi, Abdüsselam, ... gibi yarenler de Malatyalıdır. Dolayısıyla Malatya, Battal Gazi Destanı'nın coğrafyasındaki en önemli diyardır.

Müslüman halkın ve halifenin yaşadığı diyar olan Bağdat, Battal Gazi Destanı'nın önemli mekânları arasında yer almaktadır. Malatya'da gerçekleşen her şeyden Bağdat haberdar edilir. Yapılan savaşlarda Bağdat'tan yardım gelir. Savaş ganimetlerinin beşte biri (pencini çıkarma, pencik çıkarma) Bağdat'a halifeye gönderilir.

Battal Gazi Destanı'nda cereyan eden olayların mekânı çok geniş bir coğrafyayı göstermektedir. Hareket merkezi Malatya'dır. Battal Gazi buradan hareket eder. Anadolu'nun hemen her bölgesinde ve bazı ülkelerde faaliyet gösterir. *Kayseri, Samsun, Mamuriyye* (Ankara)[21], *Tarsus, Antakya, İskenderun, Kostantin* (İstanbul), *İstanbul, Üsküdar, Feth-i Cebel* (Malatya'da dağ),

[20] Malatya, *Dânişmend Gazi Destanı*'nda da önemli bir mekândır. Geniş bilgi için bk. Demir, *Dânişmend-nâme II,*Harvard 2002, s. 221.

[21] *Dânişmend Gazi Destanı*'nda "*Mamuriyye yani Engüriyye*", "*Mamuriyye yani Angara*" biçiminde geçmektedir. Demir, *Dânişmend-nâme II,* Harvard 2002, s. 221.

Harcin/Harcan (Amasya)[22], *Afyon*, ... gibi bugün sınırlarımız içerisinde bulunan pek çok şehir eserde olayların meydana geldiği yerlerdir. Ayasofya'yı da bunlara eklemek gerekmektedir.

Yer isimleri hem yeni hem de eski isimleriyle kaydedilmiştir. Bununla birlikte *Firengistan* (Avrupa ülkeleri), *İran* (Acem Ülkesi), *Irak, Gürcistan, Çin, Mısır, Türkistan, Yemen, Şam, Maçin, Suriye, Bağdat, Hindistan, Çerkes, Rum* (Anadolu), *Medine, Kudüs, Hicaz, Habeş, Kıbrıs*'a kadar uzayan geniş bir bölge Battal Gazi'nin mücadeleler ettiği veya çeşitli sebeplerle kısa süreler bulunduğu yerlerdir.

İsimleri günümüze kadar ulaşmış *İsfahan, Tebriz, İskenderiye, Buhara, Harezm, Horasan*, *Semerkand* da Battal Gazi Destanı'nın mekânları arasındadır. *Medine, Mekke, Kudüs, Hicaz, Hayber, Ka'be, Beytülmukaddes* (Kuduü), ... gibi İslâmiyet açısından son derece önemli olan yerler de Battal Gazi Destanı'nda geçmektedir.

Destanın asıl konusu savaş olmakla birlikte masal unsuru ve pek çok olağan üstülük eserde göze çarpmaktadır. Bu bakımdan *Saltuk Gazi Destanı* ile benzerlik gösterir. Battal Gazi, Hz. Hızır'la beraber hareket eder. Perilerle dosttur, onlardan zaman zaman yardım alır. Ejderha ve cadılarla mücadele eder. Vahşî hayvanları kendisine hizmet ettirir. *Kaf Dağı*'na ve *Hindistan*'a gider, göz açıp kapayıncaya kadar çok uzak yerlere ulaşır. Ateş onu yakmaz. Efsanevî kahramanların silâhlarını kullanır.

Şu şehirler ise bizi doğunun gizemli dünyasına götürmektedir: *Seylan şehri*(Hindistan'ın güneyinde ada), *Sindebar şehri* (muhtemelen Pakistan'ın güneyinde, Hindistan sınırında Sin bölgesi) , *Kirman kalesi* (İran'da eyalet ve kent), *Kişmir şehri* (Keşmir(?). Hindistan'da eski eyalet. Günümüzde Hindistan ile Pakistan arasında paylaşılmıştır).

Battal Gazi Destanı'nda geçen *Hun, Hunnan, İsfahan, Tebriz, İskenderiye, Buhara, Harezm, Türkistan, Maçin, Horasan*, *Semerkand* gibi Türklük coğrafyası ile ilgili yer

[22] *Dânişmend Gazi Destanı*'nda "*Haraşna yani Amasiyye*" biçiminde geçmektedir. Demir, *Dânişmend-nâme II,* Harvard 2002, s. 218.

adları ise Türk tarihi ve Türk kültürü açısından dikkat çekicidir. Olayların VIII. yüzyılda geçtiği ve XIII. yüzyılda eserin kaleme alındığı dikkate alınırsa durum biraz daha ciddiyet kazanmaktadır.

Battal Gazi Destanı'nda karşımıza çıkan ancak günümüzde haritalarda rastlayamadığımız şehirler ve yerler ise şunlardır: *Abad kalesi, Abdülmüminin şehri, Aynülkıtır, Cah-ı Erces, Garci, Ladikiyye, Mevra-yı el-Nehri, Cemşidiyye, Cuy-ı Ferakıb, Dipçin şehri, Hısn-ı Pelenk kalesi, Haluk, Haylan şehri, Hürremabad, İstihrac, Kayd-ı Müniyye Adası, Kaymuna şehri, Kıbtiler şehri, Kılan, Kıravan şehri, Kandabad kalesi, Larihan kalesi, Mazenderan, Mıştaran şehri, Serheng, Taklan, Tantaniyye şehri, Tirbaz şehri, …*

İ. B Z Z G Z D Z D :

Dili sadedir, içerisinde geçen Arapça ve Farsça kelimeler Türkçe konuşan insanların yabancı olmadığı kelimelerdir. Battal Gazi Destanı'nın Anadolu ve Balkanlarda Türkçe konuşan hemen herkes tarafından tarih boyunca bilinmesi, sevilmesi, okunması ve yaygınlaşması dilinin sadeliğinden kaynaklanıyor olmalıdır.

Battal Gazi Destanı, nesir olarak kaleme alınmıştır. Sonradan eserin girişine ve muhtelif bölümlerine çeşitli sayılarda beyitler yerleştirilmiştir. Ancak bu beyitler, konu akışının dışında olup, çok geneldir:

2 (1) *Her sözün evveli bismi'l-lahdır*
Mahlukkun çün Halik'i Allah'dır

(2) *Hakkın ismini yad itmektir erkan*
K Z e Z Z

(3) *Huda'nın ismini yad iderler*
Delü can milkini abad iderler

(4) *Revadır ismini yad itmek anın*
Kim anındır hayatı cümle canın

(5) *Emir-i Halik'i ser cümle eşya*
Ki bir nur oldı bu 'âlemde peydâ

…

Nesir yazmalarda kısa cümleler tercih edilmiştir. Kısa cümleler anlatımda akıcılık ve kolaylığı sağlamıştır. Eser halk için yazıldığından böylece okunması ve anlaşılması da kolay olmuştur: "*Bu arada hitabeti Cafer'e verdiler. Cuma günü Cafer minbere çıktı, hutbe okudu. Halktan feryat ve figan koptu. Sanki kıyamet günleri peyda oldu. Sonra silahşorluğa heves etti. Gazan adlı bir silahşor var idi, gayet hünerli idi. Cafer ona çok hizmet etti. Gelişti, silahşorlukta hiç benzeri yoktu. At sürmede ve süngü oynatmada; at seğirtirken at altından geçmede, gürzde, kılıçta, güreşte ve bunun emsali konularda benzeri bir tane daha yok idi* (Battal-name, s. 11)" , …

Öznesi ve konusu aynı olan sıralı, kısa cümleler de az değildir. Bu cümlelerle aslında cümlenin en son kısmı hakkında detaylı bilgi verilmesi istenmiştir: "*Hüseyin atından aşağı indi, mağaraya girdi, bir iki adım ileri yürüdü, sarı bir at gördü. Eyeri ve dizgini üzerinde, bir süngü onun önünde yere dikilmiş, büyük bir gürz bir tarafına sıkıca bağlanmış. Hüseyin onu gördü, hayran oldu. … Atı yakalamak için ileri yürüdü. At önüne geldi, bir çifte salladı. Hüseyin geri sıçradı, atı yakalamak için neyi denediyse başaramadı, atı tutamadı* (Battal-name, s. 7)" , …

İç içe birleşik cümleler ise genellikle karşılıklı konuşma ve olay nakillerinde verilmiştir: "*Bunun üzerine Gülendam ah vah edip atını sürdü, atasının huzuruna geldi ve: 'Ey baba! Bunun gibi bir pehlivanı niçin zindana koydun, kendi dinine davet etmedin? Sana arka ve yardım olur.' dedi. Atası: "Kızım o çok kitaplar okumuştur. Asla benim dinime boyun eğmez." dedi. Kız yine: "Eğer ben onu yoldan çıkarırsam nasıl olur." dedi. Tariyun: "Kızım eğer sen onu Mesih dinine döndürürsen ben de seni ona*

vereyim. Onu iç güvey edineyim." dedi. (Battal-name, s. 138)", ...

ki'li birleşik cümle oranı da çok yüksektir. ki'li cümlelerde asıl anlatılmak istenilenler cümlenin başına çekilmektedir. Türkçenin yapısına aykırı olan bu cümle çeşidi, eserin yazıldığı devirde Farsçanın etkisiyle kullanıldığı sanılmaktadır: "*O kadar güzel anlattı ki Hazret-i Peygamber'in* (19) *mübarek hatırı Rum'a meyletti* (Battal-name, s. 3)*", Gördüler ki Hüseyin Gazi'nin atı kızıl kana batmış, çıkıp geldi* (Battal-name, s. 10)", *Cafer, gördü ki bir kişi geliyor* (Battal-name, s. 16)", ...

Battal Gazi Destanı; bütün söz varlığı, fiillerin çokluğu, cümlelerin kısalığı ile Türkçenin çok güzel kullanıldığı metindir diyebiliriz.

Battal Gazi Destanı hakkında pek çok yabancı ve yerli araştırmacı çalışmalar yapmıştır. Destan hakkında yurt dışında ve içinde kitaplar ve makaleler yazılmış, adına bilgi şölenleri düzenlenmiştir. Sadeleştirilerek hikâye ve roman hâline getirilmiş, hatta sinema filmi yapılmış ve yeni nesillerin hizmetine sunulmuştur.

Taberî Tarihi'nin Türkçe tercümelerinde, Arapça aslında ve Farsça tercümelerinde olmamasına rağmen, eserden yararlanıldığı anlaşılmaktadır. Evliya Çelebi, Seyahat-nâme'sinin pek çok bölümünde Battal Gazi'den söz etmiş, verdiği tarihî bilgileri Battal-nâme'deki bilgiler üzerine inşa etmiştir.

Sinema filmleri olarak işlenmiş, çok sayıda halk şâirinin şiirlerine konu olmuştur. Bazı tarihçiler Seyyid Battal Gazi Destanı'ndaki olayları gerçek zannetmiş ve ondan istifade etmiştir. Osmanlı tarihçilerinden Müneccimbaşı ve Gelibolulu Mustafa Âlî bunlardan bazılarıdır.

Şimdiye kadar Türkiye'de Battal Gazi Destanı konusunda yapılmış üç çalışma dikkat çekmektedir. Bunların ilki ve hiç şüphesiz en önemlisi Hasan Köksal tarafından hazırlanan *Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı* (Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., Ankara, 1984, 211 s.)

adlı eserdir. Diğer eser de Köksal'a aittir: *Battal Gazi Destanı* (Akçağ yay., Ankara, 2003, 327 s.). Diğer bir akademik araştırma ise Burhan Paçacıoğlu'nun Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'un danışmanlığında hazırladığı doktora tezidir: *Battal-nâme,* (Doktora Tezi, Kayseri 1993, 683 s.).

Bunların dışında Saim Sakaoğlu'nun, "Battal-nâme", (*TDAY Belleten 1992*, s. 67-74) başlıklı makalesi ise önemli diğer bir çalışmadır.

Battal Gazi Destanı hakkında yurt dışında da çalışmalar yapılmıştır. Yorgos Dedes'in Harvard Üniversitesi yayımları arasından 1993'te çıkan *Battalname* adlı eserinin birinci cildi giriş ve İngilizce

Manzum, mensur ve matbu Battal Gazi Destanı / Battal-nâme'lerin yurt içi ve yurt dışı kütüphaneleri ile şahsî kitaplıklarda çok sayıda nüshası bulunmaktadır.

: İstanbul Arkeoloji Müzesi (nu. 1455, yazılış tarihi: 1436-37), Akhisar Zeynelzâde Kütüphanesi'nde (nu. 234, y.t. 1453) bulunanlar tespit edilen en eski iki mensur nüshadır. Bibliotheque Nationale, Paris Ancien Fonds Turc 318, Bibliotheque Nationale, Paris Ancien Fonds Turc 338, Sachsische Landesbibliothek, Dresden Cod. Turc. Nu. 104. Şahsî kitaplığımızda bulunan *Battalname* nüshası ise H. 1237/M. 1821/22 tarihini taşımaktadır.

: Manzum olanlar Darendeli Bekâyî tarafından yazılıp 1183 (M. 1769) yılında Sadrazam Silahtar Mehmed Paşa'ya sunduğu eserin nüshalarıdır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (nu. 88) ve Sivas'ta Ahmet Ölmez'in şahsî kitaplığındaki (y.t. 1793) manzum nüshalar, tespit edilenlerin en eskileri olduğu düşünülmektedir.

Kütüphanelerde ve şahsî kitaplıklarda, bu sayılan nüshaların yanında hem manzum hem de mensur yüzlerce nüshaların bulunduğu düşüncesindeyiz[25].

Battal Gazi Destanı, 1800'lü yıllarda, XIII. yüzyılın ikinci yarısı veya XIV. yüzyılın birinci yarısında kaleme alınmış iyi bir nüsha esas alınarak defalarca tıpkıbasımı yapılmıştır. Bu tıpkıbasım nüshalarına Türkiye'nin hemen her yöresinde rastlamak mümkündür.

Battal Gazi Destanı, bütün bunlarla ilâve olarak Anadolu'nun bazı yörelerinde halk arasında hâlâ sözlü olarak anlatılmaktadır.

3. BA. A GA İ

Seyyid Battal Gazi'nin hem tarihî hem de destanî bir kişililiği vardır. Tarih içerisinde böyle bir kişinin yaşayıp yaşamadığı tartışılmaması gerekir. Zira tarihi bir yana bırakalım, o hâlâ günümüzde bile, Türk milletinin gönlünde yaşamaktadır. Fakat tarihî kişiliği hakkındaki bilgiler son derece azdır. Adına bir destan yazıldığı için

[25] *Battal Gazi Destanı*'nın nüshalarının bazıları hakkında geniş bilgi için bk. Köksal, age, s. 17-24.

hem dastanî kişiliği öne çıkmış hem de günümüze kadar ayrıntılarıyla ulaşmıştır.

Z. BZ Z□GZ Şİ İ İ□:

Destana göre Battal Gazi Hz. Ali soyundan gelen Hüseyin Gazi'nin oğludur. Battal Gazi Destanı'nda Battal Gazi'nin şeceresi şöyle anlatılmaktadır: *Dört halifeden sonra Yezidîler ayaklandılar. Hasan'ı ve Hüseyin'i şehit ettiler. Ali'nin evlatlarının hepsi dağıldı. Hilafeti gasp ile Yezid tuttu. Yetmiş dört yıl ihanet etti. Hutbede Ali adını anmaz oldular. Aliyyü'l-Medeni Ali Zeyd oğlu idi, lakâbı Rabi idi. Zeyd, Muhammedü'l-Erdişir oğlu olup Muhammedü'l-Erdişir ise Yahya el-Erdişir oğlu idi. Yahya el-Erdişir, Hüseyini'l-Ekber oğlu idi. Hüseyini'l-Ekber, Zeydü'l-Envar oğlu olup Zeydü'l-Envar ise İmam-ı Zeyne'l-Abidin'in oğludur. İmam-ı Zeyne'l-Abidin, İmam-ı Hüseyin oğlu, İmam-ı Hüseyin İmam-ı Aliyyü'l-Murtaza oğludur. Annesi Fatımatü'z-Zehra, Hazret-i Muhammed Mustafa'nın kızıdır. O zaman Ali, Medine'de ikamet etmekteydi. Gördü ki durum böyle oldu, âlemi de hariciler kapladı. Bir gece Medine'den çıktı, Bağdat'a geldi. Bir yıl orada kaldı, oradan Malatya'ya geldi. O zamanlarda Malatya'nın bir beyi var idi. Emirü'l-müminin Ömer oğlanlarından, adına Ziyad derlerdi. Mümin idi, Tanrı'nın birliğine inanmıştı. Kahramanların şahı Ali'yi çok severdi. Ali bunun yanına geldi. O, Aliyyü'l-Medeni'yi çok iyi karşıladı. Şehrin hatipliğini ona verdiler. Dört yıl orada durdu, sonra vefat etti. Bir oğlu kaldı, (5) adı Rebi idi, gayet âlim çıktı, hatipliği ona verdiler. Otuz yıl hatiplik yaptı. O da vefat etti. Bir oğlu kaldı, adına Ali derlerdi. Ali de vefat etti, yerine iki oğlu kaldı. Biri Hasan ve biri* ***Hüseyin****. Ama bu Hasan'ın hem sesi çok güzeldi hem de iyi bir âlim idi. Hitabeti ona verdiler. Ama Hüseyin gayet güçlü ve kuvvetli idi, pehlivan oldu. Yedi kere kayserden haraç aldı. Altı tane şehrini ve on iki tane kalesini aldı. Ondan sonra şehrin beyi Ziyad vefat etti, yerine oğlu Numan kaldı. Kibar ve görgülü bir insandı. Mümin ve Tanrı'nın birliğine inanıyordu. Şehrin başkomutanlığını Hüseyin'e verdiler. Kayser, Hüseyin'in korkusundan sınıra pek yaklaşmazdı. Hüseyin ile sınırları geçmeme konusunda anlaşmışlardı. Her yıl armağanlar ve haraçlar verirdi. Hüseyin de o tarafa varmazdı. Ama* ***Hüseyin*** *sürekli av yapardı Avdan asla vazgeçmezdi. ... Bir gün Hüseyin*

gene Şam dağlarında av avlıyor idi. Bir geyik gördü, münakkaş atlastan çul üzerinde. Atını sürdü, geyik kaçtı. Hüseyin: "Yakalamadan bırakmam, seni Numan'ın oğluna armağan edeceğim." dedi ve arkasına düştü. Geyik kaçtı, geldi bir mağaraya girdi, kayıp oldu (Battal-name, s. 4-7).

. B Z Z G Z K ş ğ :

Tarihî kaynaklardaki bilgiler farklı ve çok çeşitlidir: Tarihî kaynaklardaki bilgileri değerlendiren Hasan Köksal, onun VIII. yüzyılda Emevi-Bizans savaşında meşhur olmuş bir Arap komutanı olduğunu söylemektedir[26]. İbn Asakir'e göre ise Emevilerin azatlı kölesi olup Arap asıllı değildir[27]. Asıl adının Abdullah, babasının adının ise Ömer veya Amr olduğu belirtilmektedir. Doğum yerinin Antakya veya Şam (Dimeşk) olduğu tahmin edilmektedir. 715-717 yılları arasında yapılan Bizans seferine gittiği, 731-732'de yapılan bir başka savaşa katıldığı, ölüm tarihinin 740-741 yılları olabileceği görüşü öne çıkmaktadır[28].

Türbesi; Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi Üçlertepesi mevkiindedir. Türbesinin uzunluğu yaklaşık 8.5 metredir. Eğer buradaki türbede yatan Battal Gazi ise türbesinin bulunduğu yer, destandaki bilgilerle uyumludur.

. B Z Z G Z Dİ Z K ş ğ :

Battal Gazi'nin destanî kişiliği ile ilgili bilgileri, doğal olarak, adına yazılmış Battal Gazi Destanı'ndan öğrenmekteyiz:

Hz. Peygamber, bir gün oturmuş, vahiy gelmemesini beklemektedir. Vahiy gelmeyince üzülür, üzüntüsünü gidermek için Abdülvehhâb Gazi, O'na Anadolu'nun güzelliklerinden bahseder: "*O kadar güzel anlatır ki Hazret-i Peygamber'in mübarek hatırı Rum'a meyleder. O an Cebrail,*

Cafer (Battal Gazi) çok küçük yaşta yetim kalır: "*Cafer on üç yaşına girince boyu bosu dillere destan oldu. Dört kitabı okudu, öğrendi. Tefsir ve hadis biliminde büyük âlimler arasına girdi. Bu arada hitabeti Cafer'e verdiler. Cuma günü Cafer minbere çıktı, hutbe okudu. Halktan feryat ve figan koptu. Sanki kıyamet günleri peyda oldu. Sonra silahşorluğa heves etti. Gazan adlı bir silahşor var idi, gayet hünerli idi. Cafer ona çok hizmet etti. Gelişti, silahşorlukta hiç benzeri yoktu. At sürmede ve süngü oynatmada; at seğirtirken at altından geçmede, gürzde, kılıçta, güreşte ve bunun emsali konularda benzeri bir tane daha yok idi* (Battal-name, s. 10)."

Yaşının küçük olmasına ve yetim kalmasına bakmadan silahşorluk öğrenir ve bilim tahsil etmeye başlar. Dört kitabı okur, tefsir ve hadis biliminde büyük âlimler arasına girer. Artık hem iyi bir bilim adamı hem de iyi eğitim görmüş bir kahraman adayıdır.

Yaşı çok küçük olmasına rağmen düşmanlarının en önemli adamlarını öldürür ve babasının intikamını almayı başarır. Bunun üzerine düşmanları Malatya'ya sefer düzenlerler. O yalnız başına çıkıp düşmanlarını karşılar. Arkadaşlarının sınırlı yardımı ile büyük bir orduyu hezimete uğratır. Bundan sonra, doğal olarak, ünü hem İslâm ülkelerinde hem de Anadolu'da yayılır.

Bu başarısından sonra Cafer (Battal Gazi)'in gücünü görmüştür. O artık herkesin kabul ettiği, saydığı, önemsediği bir kahramandır. Düşman tarafının en önemli kahramanlarından birisi olan Ahmer'i yener ve onun adını Amed-i Turan koyar. Ahmed Turan ise ona gücünden ve kuvvetinden dolayı Battal ismi verir.

Bu olaydan sonra Cafer, destanda Battal adıyla anılacaktır. Battal Gazi tam bir destan kahramanıdır. Çok sayıda askerden oluşan ordulara yalnız başına saldırır ve onları tarumar eder. Savaş meydanlarında girdiği bütün mücadeleleri kazanmıştır. En sonunda düşman ordusunun sancağını ve sancaktarını yere serer. Böylece kâfir ordusu yenilir.

Düşman ordusu yenildikten sonra ganimet malları toplanır. Beşte biri halifeye gönderilir. Geride kalan kısmı

gazilere paylaştırılır. Battal Gazi bir tanesini bile almaz. Ateşe atarlar yanmaz. Mağaraya atarlar, çıkıp gelir.

Battal Gazi çok sayıda takma ad da kullanmıştır. *Abdülmesih, Akanuş, Akkuş, Cayil, Kanatus Nerker, Mihruz, Sercail, Şamil, Şemsuran, Yehuda, Zengbar*, … bunlardan bazılarıdır.

Battal Gazi çok önemli kararları oturup arkadaşları ile tartıştıktan sonra alır. Beş vakit namazını her türlü zor şartlarda bile kılar. Çok güzel ezan ve Kuran okur. Çok zekidir, çok güçlü orduları gücüyle yenemeyince onları zekâsıyla alt eder. Öyle bir yüksek sesle nara atar ki duyanlar yer ile gökyüzü birbirine çarptı sanır. Çok cesaretlidir. Yalnız başına yüz binlerce askerden oluşan ordulara saldırır. Hz. Peygamber'in emaneti kendisine ulaştıktan sonra yetmiş iki dili kendiliğinden öğrenmiş olur. Dolayısıyla hangi ülkeye giderse gitsin, hangi milletten insanla karşılaşırsa karşılaşsın anlaşamama sorunu yaşamaz. Adil ve cömerttir. Aldığı ganimetleri herkese eşit paylaştırır. Aldığı ganimetleri fakir fukaraya paylaştırırken kendisine bir tane bile bırakmaz. Hiçbir zaman umutsuzluğa düşmez, hiç kimseye boyun eğmez. Aşamayacağı engel yoktur. Ayrıca sıkıştığı zaman Hz. Peygamber ve Hz. Hızır ona yardıma gelir. Savaş onun için geçici bir olay değil, bir hayat tarzıdır.

Hiç kimse Battal Gazi'yi yenemediği için ölümü ne düşmanın kılıcından ne de tirendazın okundandır. O, güzel bir kız tarafından, uyandırılmak için atılan küçücük bir taştan dolayı ebediyete intikal etmiştir. Battal Gazi'nin ölümü destanda şöyle anlatılmaktadır: "*Meğer Kayser Kanatos'un kızı burç başında Seyyid Battal Gazi'yi gözetir imiş: 'Benim maşukum' der idi. Battal Gazi uyurken kız burç başından gördü ki karşıdan tozlar oynadı. … O anda eline bir taş aldı ve o taşa yazdı ki: 'Ey âlemin pehlivanı! Çok uyudun. Ayağa kalk, üzerine düşman eliyor. Belki sana ziyan ederler. Evvel kalenin işini tamam et, sonra ben miskini. Senin dinine âşıkım' deyip taşı attı. Tanrı'nın taktiri böyle yazmış idi ki Seyyid Battal Gazi ölmesine o taş sebep oldu* (Battal-name, s. 355).